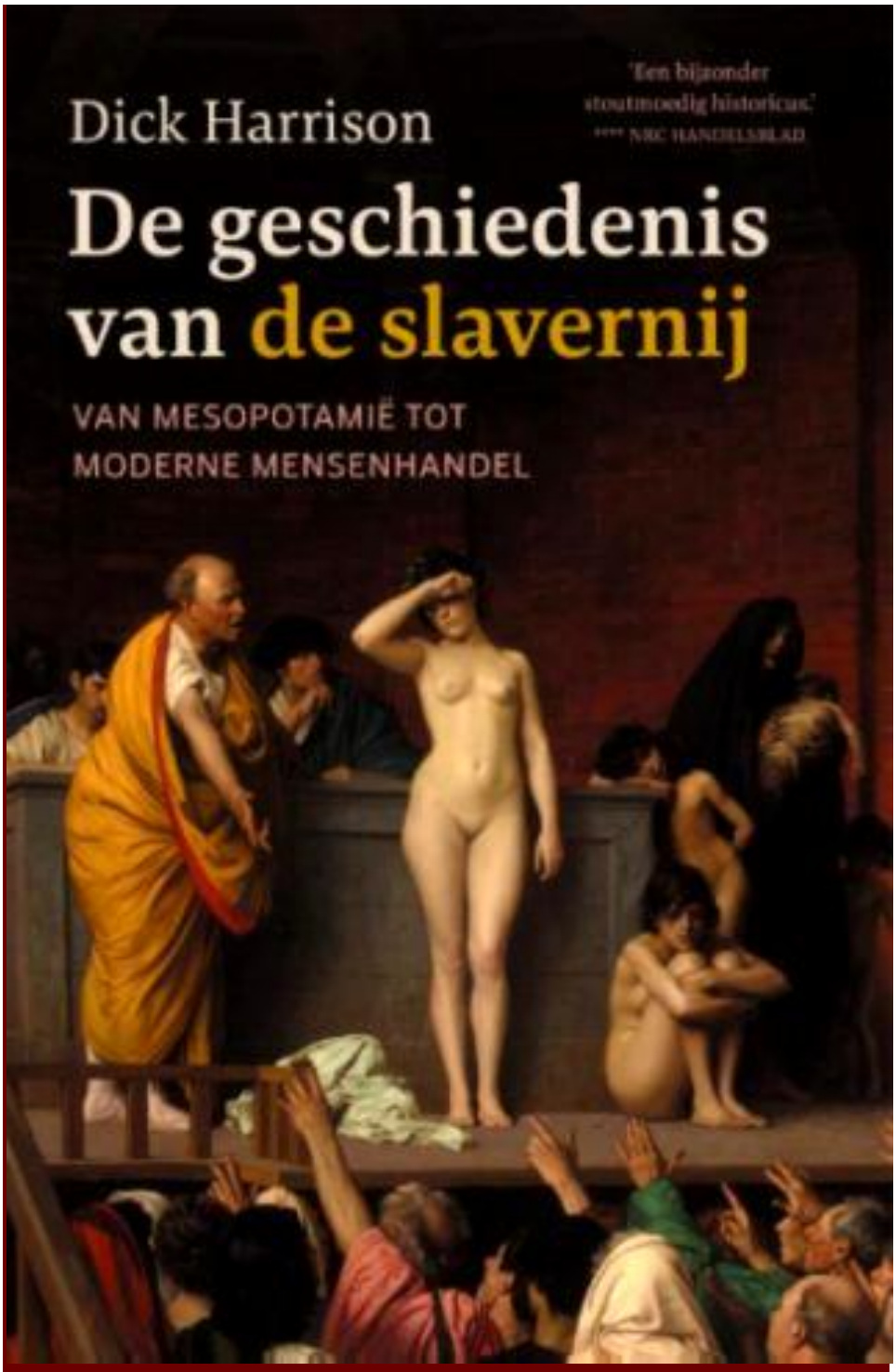
NICC Magazine 1 /2020

Uitgebreide boekbespreking over dit baanbrekende boek Zie pag. 11

In dit nummer:

Wordt het tijd voor een Soekarnoplein?.....2

Tempo Doeloe.....3

Oost-Timor en de zeekrokodil.....5

Geschiedenis en kamp-nummers.....6

Ik ben een kind van de vijand.....9

Steentjes aaien op Flores.....10

De Barbarijse Piraterij.....11

Wieteke van Dort ont-vangt oeuvreprijs.....17

Sophiahof – Van Indië tot nu.....18

Vliegen zonder vleugels.....21

JES Nieuws.....22

Den Haag moet excuses eisen van Mitsubishi....23

Column.....25

Links4u.....26

Indonesië zet stap naar ruimtevaart.....28

Gratis maandelijks e-magazine voor de Indische gemeenschap
jaargang 12, januari 2020 | abonnees: 9850

Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Van de redactie

De redactie wenst alle lezers een bijzonder goed 2020 in voorspoed en gezondheid.
Weer een editie vol met wetenswaardigheden en achtergronden. Maar de belangrijkste verandering is het weglaten van de rubriek "PASAR KALENDER". Zolang NICC Magazine bestaat heeft slechts af en toe een hoogst enkele Pasarorganisator de moeite genomen om ons te informeren over hun Pasars. De redactie moest daar altijd zelf naar op zoek gaan. Maar wel commentaar als er een foutje ingeslopen was. Nee, beste lezers de liefde komt niet van één kant.
De rubriek Links***4***u zijn we aan het uitbreiden en vanaf de volgende editie kunt u daar ook de websites van de Pasarorganisatoren vinden.
Tot zover willen wij nog wel gaan. Wij wensen u veel leesplezier.

Heeft u zelf een item, waarvan u denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt zijn redactionele inhoud met alle plezier voor u open.
Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid ***NICC Magazine als advertentie medium*** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om ***uw bedrijf of product onder de aandacht*** van nu 9850 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw ***waardering*** als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is ***uw betrokkenheid*** bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een ***VRIJWILLIGE DONATIE***. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine.
Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)
NL39 RABO 0129 216 836, t.n.v. ***N.I.C.C.*** Den Haag NL.
Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. Mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Wordt het tijd voor een Soekarnoplein?

Door: John Jansen van Galen

Indonesië riep 75 jaar geleden de onafhankelijkheid uit. Soekarno was de kampioen van die strijd, schrijft publicist en journalist John Jansen van Galen. Maar verdient hij een straatnaam?

Wordt het nu geen tijd voor Soekarnostraten, Soekarnolanen, Soekarnopleinen? Op 27 december 2019 was het 70 jaar geleden dat Nederland de soevereiniteit over Nederlands-Indië overdroeg aan Indonesië. Dit jaar wordt herdacht dat Indonesiërs 75 jaar geleden de onafhankelijkheid van hun land uitriepen.

Het was een schamele vertoning, waaraan je de wereldhistorische betekenis niet zou aflezen. In een voortuin te Djakarta stonden op 17 augustus 1945 twee mannen, Mohammed Hatta en Soekarno, tussen radicale jongelui die hen in feite gijzelden totdat ze Indonesië onafhankelijk hadden verklaard. Met trillende handen en een stem schor van de malaria las Soekarno de proclamatie voor. Daarna werd de rood-witte vlag gehesen. Maar uit angst voor Japanse represailles ging men niet juichend de straat op.

Zou het geen mooi gebaar zijn om het uitroepen van de Indonesische onafhankelijkheid te gedenken met de onthulling in Nederlandse steden van naamborden met Soekarnoboulevard en Soekarnopark?
Het wordt van diverse kanten bepleit, zo ook door historica Anne-Lot Hoek, betrokken bij het officiële dekolonisatieonderzoek. In NRC Handelsblad (16 augustus 2019) schrijft ze het van 'pijnlijk onbegrip' te vinden dat dit niet allang is gebeurd.

Ik weet het nog zo net niet. Soekarno was, en is, ontegenzeggelijk de kampioen van de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd. Misschien past het ons, de Nederlanders die hij bestreed, dat nu eindelijk ruiterlijk te erkennen in de naamgeving van onze openbare ruimte. Er zijn ook Gandhiwegen! Waarom wel eerbetoon bewijzen aan de nationalist die India ontrukte aan de Britten, maar niet aan de man die ons onze Gordel van smaragd afpakte? Kleinzielig, zou Anne-Lot Hoek zeggen. Pijnlijk onbegrip.

Collaborateur

Maar toen ik opgroeide, vlak na de Tweede Wereldoorlog, werd Soekarno in Nederland gezien als collaborateur, ook door mijn ouders. En terecht. Tijdens de Japanse bezetting van zijn land had hij immers hoge politieke functies aanvaard – evenals zijn strijdmakker Hatta, maar anders dan zijn bondgenoot Soetan Sjahrir, die het gelijk opnam voor de verdediging van de democratie. Bovendien had Soekarno zijn niet geringe oratorische talenten in dienst gesteld van de Japanse oorlogsinspanning. Wat kon die man spreken!

De Japanners stelden hem in staat de hele archipel door te reizen om menigten toe te spreken en op te zwepen. In die redevoeringen riep hij steevast uit: "Wij zullen Engeland verpletteren, wij zullen Amerika platstrijken."
Vind het dan maar raar dat de Nederlanders, pas door Amerika en Engeland bevrijd van vijf jaar naziterreur, daarvoor een pijnlijk soort onbegrip aan de dag legden. Ach, misschien moet je na 70 jaar zeggen: zand erover. Dat Soekarno uit politiek opportunisme de kant koos van Japan kan hem worden vergeven. Daarvan verwachtte hij immers meer voor de Indonesische onafhankelijkheid dan van Nederland – waarin hij trouwens lelijk bedrogen is uitgekomen.

Soekarno en Hatta

Maar Soekarno ging verder, veel verder. Op podia van massameetings en vanaf grote affiches moedigde hij zijn landgenoten om als romusha in Japanse dienst te treden.
Romusha betekent 'arbeider' in het Japans. Dat men in Indonesië nu denkt dat het dwangarbeider betekent is begrijpelijk, want daar kwam het op neer: de romusha's moesten onder de meest erbarmelijke omstandigheden ploeteren tot ze er letterlijk dood bij neervielen. Tien- tot honderdduizenden kwamen om.

Japanse werkkampen

Willem Drees, als minister en premier verantwoordelijk voor het Nederlandse dekolonisatiebeleid, placht tot op hoge leeftijd te zeggen: "Dat Soekarno in de oorlog de kans te baat heeft genomen om Nederland te bevechten neem ik hem niet kwalijk. Maar dat hij honderdduizenden van zijn landgenoten heeft aangemoedigd in Japanse werkkampen te gaan waarvan hij wist dat velen van hen niet zouden terugkeren, dat neem ik hem hoogst kwalijk."

Is dat nog steeds een struikelblok voor het vernoemen van de openbare ruimte naar Soekarno? Vermoedelijk wel. En terecht, zou ik zeggen.
Tegenover de vele nog levende slachtoffers van de Japanse, door Soekarno hartelijk toegejuichte terreur vind ik het van 'pijnlijk onbegrip' getuigen om nu te pleiten voor Soekarnostraten en Soekarnopleinen. *Java Post.*

Dit artikel verscheen eerder in Het Parool.

Tempo Doeloe

Door: Maarten Moll

Een andere kijk op Nederlands-Indië

Acteur – fotograaf Thom Hoffman putte uit meer dan twintig musea, erfgoedinstellingen en collecties voor *Dossier Indië*. De expositie geeft een heel andere kijk op Nederlands-Indië. 'Het is ernstiger dan ik me kon voorstellen.'

"Het hangt er mooi bij," zegt Thom Hoffman (62), een paar uur voor de door hem samengestelde fototentoonstelling *Dossier Indië* wordt geopend in het Wereldmuseum in Rotterdam. Hoffman selecteerde als gastconservator in samenwerking met het museum 300 foto's. Die laten chronologisch de geschiedenis zien van het gekoloniseerde Indonesië tussen jaren 1840 en 1949, dat toen Nederlands-Indië heette: van de mooie plaatjes van het mythische koloniale leven tot de realistische, rauwe foto's over de onafhankelijkheidsstrijd.

"Waarom nu? Logisch, toch? Het is dit jaar 70 jaar geleden dat Nederland, in 1949, de onafhankelijkheid van Indonesië erkende. Ik vind dat er tot nu toe onvolledig naar de geschiedenis is gekeken. Daarmee bedoel ik dat de meeste aandacht nog altijd uitgaat naar, terecht, het leed in de Jappenkampen in de Tweede Wereldoorlog, en naar de controversiële, militaire handelingen tussen 1946 en 1949, de politionele acties. Ook dat is heel terecht."

Lopend langs de foto's gaat hij in op de uitspraak van het Haagse gerechtshof, dat gisteren bepaalde dat Nederland zich niet kan

beroepen op verjaring bij de schade die Nederlandse militairen hebben veroorzaakt door geweld en executies in het voormalige Nederlands-Indië. "Het leeft nog enorm, wil ik maar zeggen."

Hoffman, met Indonesische roots, is al ruim twintig jaar met die koloniale geschiedenis bezig. "Dat Nederland een aantal kapitale fouten heeft gemaakt is iets dat mij enorm intrigeert. Hoe zit dat eigenlijk? Hoe zijn die politionele acties erdoorheen gedrukt na de oorlog in 1945? Terwijl de hele internationale wereld zei dat we daar niet heen moesten gaan."

Onderdrukking

"Ik ontdekte allemaal dingen die mij nog nooit verteld waren. Ik vind dat dat naar buiten moet komen. Niet om een beerput open te trekken, maar we kunnen het nationalisme en de onafhankelijkheidsstrijd van de Indonesiërs alleen begrijpen als we weten wat er vóór 1942, toen Japan Nederlands-Indië bezette, heeft plaats gegrepen en hoe Nederland op een stelselmatige manier de geschiedenis van dat land naar zijn hand heeft gezet. De relatie tot de Indonesiërs en het daarmee gepaard gaande onderdrukken van democratische krachten is eigenlijk veel ernstiger geweest dan ik me kon voorstellen."

"Zo ontdekte ik dat in 1929 13.000 opstandige nationalisten werden gearresteerd. En veel van die nationalistische kopstukken werden als politieke gevangenen in concentratiekamp Boven-Digoel opgesloten. Ik geloofde dat niet, maar het is waar. Er hangen verderop foto's van dat kamp."
Hij schrok toen bleek dat NSB-leider Anton Mussert zo populair was bij de Nederlanders in Nederlands-Indië. "En dat hij had gezegd dat het een fascistisch land was. En dat dat goed was." Schrik was er ook toen hij las over het in 1830 opgelegde cultuurstelsel. "Het was natuurlijk niet zo dat het Indonesische volk zo gebaat was bij het Nederlandse koloniale stelsel. In het cultuurstelsel moesten boeren bijvoorbeeld een vijfde deel van hun land beplanten met vooraf vastgestelde producten. Die oogst moesten ze afstaan. Tussen 1830 en 1870 boekte men 823 miljoen gulden winst. Men trok het hele land leeg, met hongersnoden tot gevolg."

Ingang van een van de Ombilin-steenkoolmijnen bij Sawahloento. 1890-1905. Foto: © Nationaal Museum Van Wereldculturen

Exploitatie van bodem en van bevolking was het hoofddoel in Nederlands-Indië.
"De economische belangen waren belangrijker dan de humanitaire, terwijl men echt wel met de Nederlanders wilde samenwerken – dat wordt hier ook duidelijk – maar daar was men bang voor."

Mannen in witte pakken

"Eigenlijk beschrijft deze tentoonstelling is zijn algemeenheid de relatie tussen de Nederlandse regering en de bevolking van Nederlands-Indië. En of die regering wel goed omgaat met die verantwoordelijkheid. Maar, zou je kunnen zeggen, het is meteen vanaf 1814 misgegaan."

Er zijn ook afschuwelijke foto's te zien: van repressies, van een overwinning op opstandelingen in Atjeh, van collectieve zelfmoorden, executies, gemartelde gevangenen. Het zijn beelden die naast al die witte mannen in hun witte pakken, die de baas uithangen en doen geloven dat dat alles heel normaal is, zeker ook getoond moeten worden.

Hij wijst ook op de schoonheid van de foto's zelf. "Een contradictie, ik weet het. Toch is het uniek dat we deze foto's kunnen laten zien. Dat is de keerzijde: die foto's zijn heel mooi en esthetisch, maar daarachter zit een hard verhaal."

Tempo Doeloe

"Het is ook niet zo dat de term Tempo Doeloe (de goede oude tijd) niet mag bestaan, maar dat is een privégevoel. Het collectieve verhaal is niet gunstig voor Nederland. Ik denk dat de gewone Indonesiër geschokt zal zijn als hij deze expositie ziet. Omdat hij, net als ik, al die beelden ook niet kent.
Het is wel duidelijk dat het eindoordeel zal zijn dat kolonialisme een anachronisme was. Je kon het eigenlijk na 1900 niet volhouden. Het is een 19de-eeuws gegeven en we hebben het in de 20ste eeuw veel te lang veel te krampachtig willen volhouden. Nederlanders hebben natuurlijk niet alleen maar slechte dingen gedaan, maar het militaire apparaat en het zakelijke oogpunt was wel erg dominant."

Toch wil Hoffman een ding duidelijk maken. "Dossier Indië is niet alleen maar een sombere en zware tentoonstelling. Want na 1900 voel je de kracht van de Indonesiërs, hun stem wordt hoorbaar. En hun strijd voor de vrijheid zegeviert uiteindelijk."

Expositie Dossier Indië,
Wereldmuseum in Rotterdam, t/m 5 juni 2020.
Hoffman stelde een mooi fotoboek samen bij deze expositie:
Een verborgen geschiedenis. Anders kijken naar Nederlands-Indië. Uitgeverij W Books, €29,90.

Oost-Timor en de zeekrokodil

Door: Erik Kuijpers

In het Tetum, de omgangstaal van Oost-Timor, zegt men tegen de krokodil *'abo'*, grootvader. *Abo* wordt vereerd in de alom aanwezige altaren en heiligdommen en dat heeft alles te maken met de mythe rond het ontstaan van het eiland Timor.

Timor behoort voor de westelijke helft tot Indonesië en het oostelijk deel is een zelfstandige natie, de republiek Timor-Leste, in oppervlakte een derde van Nederland. Het land was een Portugese kolonie van 1702 tot 1974 (de Anjerrevolutie in Portugal) en om die reden is vrijwel de gehele bevolking van 1,2 miljoen zielen katholiek.

Toch wordt ook de krokodil wel vereerd als een voorvader. Het verhaal gaat dat een jongen en een krokodil vrienden waren en dat na de dood van de krokodil het dier uit de oceaan herrezen is in de vorm van een eiland met bergen: Timor.

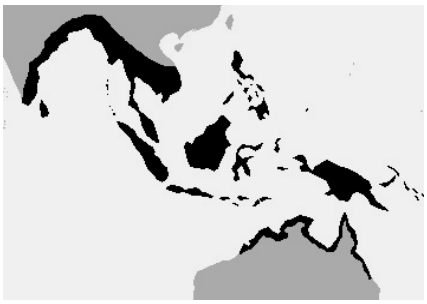
Maar Abo heeft grote honger

De *Crocodilus porosus*, de zeekrokodil, komt in de kustgebieden van een deel van Azië voor, in de republiek Papua-New-Guinea en aan de noordkust van Australië waar het dier 'saltie' wordt genoemd. Bijgaand kaartje geeft de leefgebieden aan.

De mannetjes kunnen zes meter lang worden en een ton wegen; de vrouwtjes de helft daarvan. Het zijn hypercarnivoren: hun maal bestaat voor meer dan 70% uit vlees. In de voedselketen staan ze aan de top want er zijn nauwelijks natuurlijke vijanden; deze soort heeft het al 2 tot 5 miljard jaar kunnen uithouden waar heel veel andere dieren niet meer bestaan.

Aanvallen op mensen nemen toe

Een enkele gewonde of dode per jaar, twintig jaar geleden, maar dat aantal is inmiddels opgelopen tot een slachtoffer per maand en gelukkig niet altijd fataal. De kans dat op Timor-Leste een krokodil je pakt is tien keer hoger dan het malariarisico, zeggen onderzoekers.

In zwart: regio's en landen met de zeekrokodil

En dat heeft alles te maken met de afhankelijkheid van waterwegen op en rond het eiland. De arme bevolking leeft van visserij en gebruikt de rivieren voor bad- en drinkwater. Contact met de krokodil is onvermijdelijk.

Omdat de 'inheemse' populatie van de dieren beperkt is, wordt er onderzoek gedaan naar de migratie van zeekrokodillen op Timor en op plaatsen in de regio waar aanvallen op mensen ook toenemen: de Solomoneilanden en kustgebieden van Indonesië. Er wordt vermoed dat milieubeheer en dierenbescherming in Australië en elders de populatie zodanig hebben verhoogd dat de strijd om voedsel de dieren heeft gedwongen hun heil elders te zoeken.

DNA-onderzoek

Op dit moment vindt DNA-onderzoek plaats op Oost-Timor onder de zeekrokodillen om hun herkomst te bepalen. Krokodillen zijn uitstekende zeezwemmers en aangenomen wordt dat zij gemakkelijk 500 kilometer kunnen zwemmen ook omdat ze langdurig zonder eten kunnen.
Ook de Komodo-varaan, net als de krokodil een reptiel, zwemt in Indonesië gemakkelijk de zeestraat over tussen Komodo en Flores.

De eerste DNA-testen, die men uitvoert door met een vier meter lange stok met een weerhaakje in het zachte deel van de staart

te prikken, geven geen definitief uitsluitsel of het migranten zijn. Het onderzoek gaat voort.

Maar de bevolking weet het al: natuurlijk zijn het niet de inheemse krokodillen die mensen aanvallen of opeten. Het moeten de 'salties' zijn van naburig Australië. *Opa Abo* doet zoiets niet! *Abo* zal een mens hoogstens bijten als die een ernstige zonde heeft begaan....

Om die reden neemt men aan dat het rapporteren van zo'n aanval niet altijd plaatsvindt en die gebrekkige registratie verhindert dat adequate maatregelen kunnen worden genomen ter bescherming van mens en dier. 'Je mag een krokodil geen kwaad doen' zegt een deskundige. 'Daar staan echt stevige straffen op. Het blijft daarom lastig balanceren tussen culturele waarden en veiligheid.'

Heel goed uitkijken dus, daar op Timor-Leste!
Meer weten over de zeekrokodil? *Wikipedia*: https://tinyurl.com/y2oph8e7.

Bron: *Channel News Asia, CNA. Trefpunt Azië.*

BORCADEN
BORCA ONLINE
Weimarstraat 39
2562GP Den Haag
0703642806
(advertentie)

Geschiedenis en kampnummers

Door: Boudewijn van Oort

De mensheid is gefascineerd door geschiedenis, vooral ons eigen verleden. Genealogie is nu een boeiende hobby voor zij die meer jaren achter zich dan voor zich hebben en de beschikking hebben over voldoende vrije tijd voor deze vorm van ontspanning, zowel als toegang tot het internet.

Overleving van wereldschokkende gebeurtenissen draagt enorm bij, vooral als het duidelijk blijkt dat die belevenissen nog naschokken leveren, gelijk een aardbeving.

Ik heb zelf als kind de Tweede Wereldoorlog mee gemaakt in het verre oosten en ben mij ervan bewust dat het zogenaamde oorlogseinde van 15 Augustus 1945, in feite vele zaken onafgewerkt naliet — *unfinished business*.
De toestanden in Europa, na het einde van de Tweede Wereldoorlog, staan in sterk contrast hiertoe.

De naschokken van de Pacific War gelden nog steeds voor toentertijd betrokken landen zoals China, Korea en Nederland. In Hong Kong spookt het; er is ruzie tussen Japan en Zuid Korea, terwijl Noord- en Zuid- Korea gescheiden blijven. Nederland maakt zich nog druk over haar koloniale verleden. De naschokken gelden ook voor de generatie die de ellende meemaakte en met trauma's opgescheept blijven zitten.

Trauma is een verschijnsel van ons geheugen en heeft dus betekenis op ons als mens zijnde. Wat is een mens geestelijk, afgezien van geheugen? Is dat de ziel, de geest, het bewustzijn? Het geheugen ligt buiten het bereik van observaties en kan niet gecorrigeerd worden. Een trauma kan je niet zo maar kwijtraken: het brein is geen computer waar je zo maar een correctie invoert. Behulpzaam zou zijn verstand van de oorzaak van een trauma: wat geschiedde er in het verleden dat zo aangrijpend was? Hier komt een enorm probleem ter sprake: gebrek aan documentatie, gebrek aan verstand van historische feiten.

Oorlogsdocumentatie vooral die van de burgerbevolking in Nederlands-Indië werd op grote schaal vernietigt. Het begrip burgerbevolking slaat hier op dat deel van de bevolking van allerlei etnische achtergronden dat voorheen deel maakte van de westers gezinde maar uiterst multiculturele samenleving. Het Bandung adresboek van 1940 geeft daar een goed inzicht in.

Alhoewel oorlogen bevochten worden door legers, werden in het voormalige Nederlands Indië, drie maal zo veel burgers getroffen door de ramp dan soldaten, desondanks het feit dat de oorlog nauwelijks twee maanden duurde. De eerste aanval op Indië vond

plaats op 10 januari 1942 en op 8 maart was het bekeken. Daarna volgde een gruwelijke tijd van bezetting, economische verwaarlozing en terreur. Het land werd nooit bevrijd, maar verzonk na het zogenaamde einde van de wereldoorlog in een nieuw stadium van chaos.

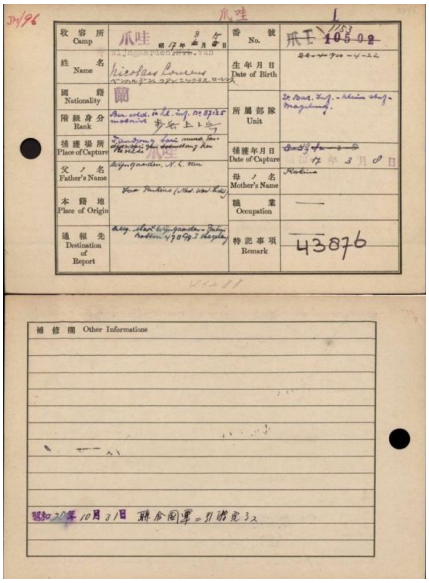
Het wordt geschat dat meer dan 70.000 overlevende burgers – mannen vrouwen en kinderen – tijdens de Japanse bezetting gevangen werden genomen en vrijwel al hun bezittingen kwijtraakten.
De buitenkampers gelukte het misschien om meer bezittingen te beveiligen, maar daar bleef het dan ook bij.

Hoeveel mensen in de kampen stierven is onbekend. Het aller geringste bewijs dat een persoon toen bestond en die ellende meemaakte was het vermelden van die persoon in een kamp naamlijst, maar de overgebleven naamlijsten noemen maar 32.937 namen van mannen vrouwen en kinderen. Voor 37.000 overlevenden bestaat geen enkel bewijs dat zij voor september 1945 deel uitmaakten van een samenleving. Alleen maar hun herinneringen kwamen uit het kamp.

De bevrijde kampbewoners bezaten na de oorlog herinneringen, vrijwel uitsluitend akelige en bijna niets anders. Alle andere indicaties van een vooroorlogs bestaan zoals paspoorten, de familiebijbel, foto's, geboorte- en huwelijksbewijzen waren weg. Voor velen was het alsof zij uit een verwarde, verwarrende nachtmerrie tevoorschijn kwamen; moeilijk om er daarna nog over te spreken. Een nachtmerrie is uiteindelijk een verzinsel. Waren de kampjaren niet eender?

Wat er is overgebleven aan bewijs van bestaan zijn de kamp naamlijsten, met veel moeite bijeengebracht door Henk Beekhuis en dankzij hem nu beschikbaar via het internet. *)

De lijsten met kampnummers zou voor diegene die in de kampen zaten een kleine indicatie zijn dat zij inderdaad bestonden, dat zij inderdaad in dit of dat kamp gevangen zaten. Maar voor velen kampen is zelfs dat bewijs van leven verdwenen dankzij de rotzooi die ontstond na de Japanse overgave. Er zijn dus velen geweest die de oorlog overleefden, met alleen maar hun herinneringen.

De voor- en achterzijde van een Japanse kampkaart

Met die gebrekkige naamlijsten van overgebleven kampbewoners hou ik me nu bezig. Wat het doel van die lijsten was, laat ik terzijde. Die 32.937 namen komen uit twee verschillende lijsten: die voor 16.631 mannen en jongens (zeven uit een totaal van zestien kampen), en voor 16.306 vrouwen en kinderen (vijf uit een totaal van achttien kampen). Jongens van boven de tien jaar waren, in de ogen van het Japanse leger mannen en hoorden niet in een vrouwen en kinderen kamp. De jongens die bij hun vaders terecht kwamen boften. Voor negen mannen- en jongenskampen en dertien vrouwen- en kinderkampen is alle documentatie, betreffende gevangenen die de oorlog overleefden, spoorloos verdwenen. Het was als of die nooit hadden bestaan.

Maar daar blijft het niet bij. Een nadere studie van die naamlijsten laat blijken, dat in velen gevallen kinderen van geen betekenis waren; hooguit een hoeveelheid monden die gevoed moesten worden.
Het Tjideng kamp in Batavia (huidige Jakarta) bijvoorbeeld had 11.000 gevangenen, maar de naam lijst vermeldt maar 4911 namen, in vrijwel alle gevallen uitsluitend de naam van het "hoofd van het gezin". Of het begrip gezin nu bestond uit kinderen of anderen verwanten, werd niet vermeld. Mijn moeder was het hoofd van een gezin van twee, punt uit. Mijn naam en dus ook mijn bestaan, is spoorloos verdwenen wat betreft de overblijvende documentatie. In het beruchte Lampersari kamp ontbraken zelfs die aanduiding van gezinsleden. De overblijvende Rode Kruis naamlijst geeft alleen maar het bestaan van kinderen weer, wanneer het onmogelijk werd voor de moeder om iets voor haar kinderen te doen. Zo wordt bijvoorbeeld vermeld dat mevrouw D. de Ryke twee kinderen had die tijdelijk verzorgd werden door een Mevrouw Noorda. Er zijn ettelijke voorbeelden van dit verschijnsel. Mevrouw Biezeveld had twee kinderen, maar van hun bestaan is geen teken. Het Rode Kruis was kennelijk onder de indruk dat Mevrouw Biezeveld in staat was om haar kinderen te verzorgen

Luitenant Nicholas Read-Collins, arriveerde in September 1945 in Java om poolshoogte te nemen van de humanitaire toestanden, en om repatriëring, zover noodzakelijk, op gang te brengen. Op 23 december 1946 beschreef hij tijdens een interview voor de *International Military Tribunal for the Far East*, wat hij zag in de burger interneringskampen.

Q. *What was your first impression?*

A. *My first impression of these camps was as if a man who has been translated to another planet and of talking to people who had died before. My feeling was that these people were subnormal and their reactions were not what one would have expected from mature people.*

Q. *What was the behaviour of the men?*

A. *The men, on the whole, behaved only slightly abnormally. Physically they showed the signs of prolonged starvation. They were suffering from beri-beri and malaria and generally suffered from tropical ulcers.*
They found it difficult to coordinate their thoughts and their body movements in some cases – were extremely talkative – but in general their condition was not as bad as that of the women. This, I think, was due to two causes: first, that military discipline had been effectively exercised by the Allied camp commanders and this had resulted in a higher state of morale than in the women's camps.

Q. *And what was the behaviour of the women?*

A. *The physical condition of the women was similar to that of the men but their mental state was, in my opinion, more acute. I formed the impression that their entire existence was motivated by a single urgent and violent hunger drive.*
In conversation I felt that the women in general were not responsive and, perhaps, unaware of the presentation of the normal stimuli with which they were confronted in the camp at that time, and they showed no clear response to any stimulus which was not directly related to the satisfaction of the pangs of hunger. I found that every leaf and every flower, every insect, every spider, every rat was critically examined by most women with regard to its calorific potential.
The second abnormality I noticed was the drive to possess and acquire small things. For example, a piece of string, an old cigarette packet, a piece of cellophane paper were possessions in a very real sense.

Q. *In what condition were the children?*

A. *The children showed signs of starvation, of malnutrition, some appeared not to be greatly affected. Others, however, had the appearance of children who had grown up as plants grow up when kept without light. The bodies of many were emaciated and they had the pallor which one associates with repeated attacks of malaria. I was told that the majority of children had had dysentery and that the majority suffered from an intense fear of the Japanese guards to the camp.*
I think this was due not to any brutality shown by the guards toward the children but due to the beatings which the mothers had received.
The children were at first generally silent and were very slow to laugh.

Deze mensen waren diep verward, aldus Luitenant Nicholas D.J. Read-Collins, die verder ook de voedselvoorziening en hygiënische toestanden in geuren en kleuren beschrijft. **)
Voor diegene, die schriftelijk bewijs hebben dat zij die ellende meegemaakt hadden was het mogelijk om met geloofwaardigheid jaren later hierover te praten. "Ja," kan je dan zeggen, "ik zat in die groep, en dat was mijn kampnummer".

Maar als zelfs jouw bestaan in dergelijke kampen alleen maar een kwestie van een verward geheugen is, misschien een afschuwelijke droom, zonder enig houvast op een bewezen geschiedenis, is het vrijwel onmogelijk om hier ooit afstand van te nemen. De nachtmerrie blijft je achtervolgen als in een geestelijk doolhof. Duizenden kampkinderen, hun latere echtgenoten en hun kinderen en zelfs kleinkinderen zitten hier vandaag nog mee te tobben, verspreid over de wereld als verdwaalde geesten. Familieleden weten dat er iets mankeert met een zwijgende opa of oma, maar uit wanhoop zwijgen ze zelf mee over de verzwegen en onbekende, hartverscheurende geschiedenis. Alleen de dood brengt verlossing.

---

*)https://www.japanseburgerkampen.nl/

**) Het hele document is beschikbaar:http://www.boudewynvanoort.com/2019/08/tokyo-tribunal/

Wel eens gedacht aan adverteren in NICC Magazine?
Uw product of dienst wordt door minstens 100.000 mensen opgemerkt.
Hoe dit kan? Vraagt u vrijblijvend onze advertentieflyer met uitleg en tarieven aan
info@indisch-centrum-denhaag.nl

Ik ben een kind van de vijand

Door: Han Dehne

Prof. Dr. Takamitsu Muraoka schreef in 2002 in mijn eerste boek "*IK BEN ANDERS. Een kind van de vijand*" het voorwoord.
Hij heeft vele jaren een leerstoel Hebreeuws aan de Universiteit van Leiden gehad. Hij verliet Japan in 1964 en is er – behalve voor korte bezoeken – nooit meer terug geweest. Een prachtig mens die ik op deze manier in het zonnetje wil zetten.

In 1991 kwam hij voor het eerst in Nederland en kreeg het gevoel dat er iets aan de hand was. Het bleek dat een krans met bloemen gelegd door de toenmalige Minister President Kaifu aan het Indisch Monument in Den Haag al diezelfde avond in het naburige water was beland.
Hij vond dat vervelend, om het zachtjes uit te drukken, dat in twee belangrijke Japanse kranten waarop de bibliotheek van de Afdeling Japanologie van de Universiteit van Leiden abonnee is, geen spoor van dat incident te vinden was, en ondanks een legioen van journalisten die met hun Minister President meereisden op zijn officiële reizen.

In december 2000 vond in Tokyo een belangrijk Internationaal Tribunaal plaats rond de zogeheten "Troostmeisjes". De NHK, de Japanse equivalent van de BBC, maakte er een uitgebreid programma van, maar is onder druk van Japan door de knieën gegaan en zond een drastisch ingekrompen, verwaterde versie van het origineel uit.

Er zijn uiteraard gevallen van gewone onwetendheid zoals een Japanse middelbare scholier, die in het 50ste jaar na de oorlog op bezoek was in Honolulu.

In een museum aldaar, een schip van de Amerikaanse vloot voor de Stille Oceaan, gezonken tijdens de Japanse aanval op Pearl Harbour, verbaasde de scholier een Amerikaanse journalist, die ontdekte dat de Japanse jongen niets van zo'n aanval wist.

Tien jaar geleden toen ik, aldus de Professor, met mijn vrouw in Nederland aankwamen, was onze kennis van de geschiedenis van betrekkingen tussen onze twee landen in het algemeen en met betrekking tot het recente verleden in het bijzonder, niet aanzienlijk beter.

Naar aanleiding van het Kaifu-incident zijn wij begonnen ons beter te informeren en daardoor hebben wij veel leren kennen over de geschiedenis van afschuwelijk lijden en ongerechtigheden aangedaan tegen Nederlanders van 1942 tot 1945 en waarbij nog steeds veel mensen lijden aan de effecten van die belevenissen.

Wij hebben (de professor en zijn vrouw) ons ook beseft, dat heel wat van de ellende, bitterheid en ontevredenheid met de manier te maken heeft waarop Japan,zowel op het niveau van gewone burgers als op het niveau van de overheid met dit vraagstuk omgegaan is of heeft geweigerd hiermee om te gaan.
Velen onder U zijn slachtoffer van deze geschiedenis.

Naar mijn oordeel kunnen wij Japanners pas echt trots worden en het respect verdienen als wij ophouden met de oorlog van agressie en oorlogsmisdaden goed te praten.

Alleen als we voldoende moed en morele integriteit bewijzen door onze geschiedenis te confronteren, door ongerechtigheden en misdaden aangericht door onze voorouders eerlijk en oprecht te bekennen, door onze onverschilligheid te bekennen ten aanzien van deze geschiedenis en door ongerechtigde daden bij slachtoffers weer zo goed als mogelijk te maken op alle mogelijke manieren.
Oude wonden, een lange tijd geleden aangedaan, maar ook meer recentelijke door de ontkenning blijven open wonden.

De professor spreekt als laatste de hoop uit dat hij de oprechte wens heeft om op een dag in de toekomst een monument te zien op het terrein van de Yasakuni Shrine; een monument ter nagedachtenis aan de honderden duizenden onschuldige Europese en Aziatische slachtoffers van het Keizerlijk Leger.

Een museum bestemd voor het bewaren en tentoonstellen van bewijzen van wreedheden en gruweldaden aangegaan door Japanse soldaten, Kempetai en de Speciale Inlichtingendienst, niet alleen tegen mensen van buurlanden en Europeanen, maar ook tegen Japanse burgers.

Zolang wij het verleden niet confronteren en in actie komen in plaats van praten over op de toekomst gerichte betrekkingen is er weinig kans op innerlijke vrede, noch op stabiele, harmonieuze en vredige relaties met andere volkeren.

Steentjes aaien op Flores

Door: Elisabeth Riphagen

Rijdend van oost naar west langs de kust van het eiland Flores, doen we een vreemde ontdekking. Honderden witte jutezakken met blauwe steentjes staan aan de kant van de weg. We stappen uit en ik raak in gesprek met een paar vrouwen. Ze zijn over de zeventig, getaand door de zon en knokig van lijf en leden. Hun broze botten zien eruit als breekbare twijgjes. Ze kijken vrolijk naar me en gebaren vriendelijk bij hen te komen zitten. Ik wijs naar de honderden hoopjes blauwachtige steentjes die verspreid op het strand liggen. Ze liggen gesorteerd op maat en kleur.

Foto: Christian Ostrosky

"Ze wachten op een aai van ons", zegt één van de vrouwen opgetogen.
Ze vertellen dat ze hun hele leven al steentjes zoeken en aaien. Blauwachtige steentjes die tussen het zand op de stranden liggen. Iedere dag spoelt de zee weer nieuwe steentjes aan. Eén emmer steentjes levert 5.000 rupiah (0,40 eurocent) op.

"Als we hard werken, kunnen we vier tot vijf emmers per dag ophalen".
"Maar waarom aaien jullie die steentjes?" vraag ik ze verbaasd. "De jongeren zoeken de steentjes en wij aaien ze", zegt een vrouw. Ze kijkt me ondeugend aan.

Parels op Flores

Na goed luisteren kom ik erachter dat ze met aaien bedoelen dat ze de steentjes selecteren. Ik kijk naar de hopen steentjes die om de oude vrouwen heen liggen. "Ieder steentje kan een parel zijn. Maar dat weet je nooit. Alleen pareltjes komen door de selectie heen", lachen ze.

"Voelen jullie aan iedere steen? Zijn al deze steentjes door jullie handen heengegaan?" vraag ik ongelovig. Ze knikken met trots. "Geen steentje gaat dit land uit, zonder dat het door onze vingers is gegaan".
"Kunt u mij laten zien welk steentje de selectie niet heeft gehaald?"

Eén van de vrouwen staat moeizaam op. Haar botten kraken. Ze haalt een zak met een rode band naar zich toe. "Deze steentjes zijn geen pareltjes. Ze zijn te gewoon", legt ze uit. Ze legt een steentje in mijn hand. Ik wil kijken, maar ze beveelt me mijn ogen te sluiten. Ze pakt ook mijn andere hand en legt er een steentje in.
'Voelt u het verschil?'

Steentjes

Helaas, ze voelen identiek. Maar volgens de vrouw heb ik in mijn linkerhand een pareltje en in mijn rechterhand een afgedankt steentje. De vrouwen gaan weer aan het werk en met snelle bewegingen laten ze de steentjes door hun hand glijden. Ik kan hun bewegingen nauwelijks met mijn ogen volgen. De meeste steentjes verdwijnen in een zak bestemd voor de pareltjes. Een enkeling is te gewoon en gaat in de zak met de rode band.

"Australiërs willen pareltjes aan hun huis en geen gewone stenen", leggen ze me uit. "De gegoede burgers in Australië voorzien de gevels van hun huizen met onze steentjes".

Foto: Dennis Bin

Aaivermogen

Er stopt een vrachtauto en een man met een geel T-shirt draagt de volle zakken naar de truck. Volgende week zullen duizenden zakken verscheept worden naar Australië. Als de truck wegrijdt loopt de man met het gele T-shirt naar het strand. Ik loop met hem mee. Groepen schoolkinderen hebben emmers vol steentjes geraapt en wachten op geld. Hij betaalt de kinderen stuk voor stuk uit, naar gelang de hoeveelheid steentjes. Luid joelend rennen ze huiswaarts. De vrouwen zwaaien naar ons, als we wegrijden.
De stiekem opgevangen woorden: "Jullie westerlingen hebben geen aaivermogen", zoemen na in onze oren.

Uit de verhalenbundel 'Achter de Eeuwige Glimlach' van Elisabeth Riphagen.

INDISCH PLATFORM **z o e k t d o n a t e u r s**

Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering
Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag
Bankrek. nr. NL84 INGB 0088 3644 67 t.n.v. Indisch Platform

De Barbarijse Piraterij

De geschiedenis van de slavernij – Dick Harrison

Uitgebreide boekbespreking

De Zweedse hoogleraar geschiedenis Dick Harrison geeft in zijn boek De geschiedenis van de slavernij (Uitgeverij Omniboek) een mondiaal overzicht van de slavernij, van de vroegst bekende beschavingen tot hedendaagse dwangarbeid. Hij behandelt de oudheid, de middeleeuwen, de trans-Atlantische slavenhandel en de laatste twee eeuwen. ***Speciaal voor de Nederlandstalige editie voegde hij hoofdstukken toe over de Congo, Indonesië en Suriname.*** *De Barbarijse zeerovers, kapers met een islam achtergrond, die vanuit Tunis, Tripoli, Algiers en Rabat in Noord-Afrika onder andere jacht maakten op Christenen, waarvan er in de loop der eeuwen vele honderdduizenden werden slaafgemaakt en verhandeld.*

De Barbarijse zeerovers en hun Christenslaven

De slavernij in de islamitische wereld tijdens de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd werd gekenmerkt door enorme verschillen. Er was van alles, van onderdrukte boerenslaven tot haremdames, huisslaven, slaafsultans en onvrije grootviziers. Maar voor het christelijke Europa in de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw werd de islamitische slavernij gesymboliseerd door een andere vorm van onvrijheid, geassocieerd met de zeerovers in Noord-Afrika.

Ismail van Marokko

De door de staat gesanctioneerde zeeroverij waarmee de mensen in Marokko, Algerije, Tunesië en Libië zich bezighielden, en die resulteerde in een even langdurige als vergeten slavernij, wordt vaak geassocieerd met de term *corsair*.

De term komt van het middeleeuws Latijnse *cursarius*, van *cursus* (reis), en werd oorspronkelijk alleen gebruikt voor een persoon die op zee rondreisde. Later werd de betekenis specifieker. Wanneer je sprak over een *corsaro* tijdens de renaissance, werd er een piraat mee bedoeld. In het Nederlands worden ze de Barbarijse zeerovers genoemd.

De Barbarijse zeerovers kwamen uit veel landen en hadden niet veel meer gemeen dan dat ze de islam formeel erkenden en dat ze hun brood verdienden met de georganiseerde misdaad. De wortels van hun activiteiten zijn te vinden in de middeleeuwse oorlogen tussen Europese en islamitische machten op het Iberisch Schiereiland, en de praktijk van beide zijden was om krijgsgevangenen te nemen en losgelden van de tegenpartij te eisen. In de zestiende eeuw transformeerden de Barbarijse zeerovers de piraterij en ontvoering tot een grootschalige staatsactiviteit met slavernij als centraal element. De Europese regeringen probeerden het probleem op te lossen, soms door kostbare vlootacties tegen de thuisbases van de Barbarijse zeerovers, maar die slaagden niet. Het bedwingen van de Barbarijse zeerovers was net zo moeilijk voor de regeringen van de vroegmoderne tijd als het nu moeilijk is voor de grootmachten om de oorlog tegen internationale drugskartels te winnen.

Berberse staten

De rijken die werden gedomineerd door de zeerovers worden in de historische literatuur gewoonlijk de Barbarijse ofwel Berberse staten genoemd. Het ging om vier rijken: Tripoli (Libië), Tunis

(Tunesië), Algiers (Algerije) en Marokko. De eerste drie waren vazalstaten onder het Ottomaanse Rijk. Marokko was onafhankelijk. Veruit de belangrijkste van alle steden van de Barbarijse zeerovers was Algiers, dat zich in de eerste helft van de zestiende eeuw ontwikkelde tot de welvarendste stad van Noord-Afrika. De opleving was grotendeels te danken aan de activiteiten van de zeerovers, die daardoor tevens hun naam gaven aan de volkeren van de Barbarijse staten: Barbaren.

"Zonder deserteurs uit het Christendom zouden de Barbarijse zeerovers nooit zulke grote successen hebben behaald"

De bloei van de Barbarijse zeeroverij in de zeventiende eeuw viel samen met de afnemende macht van de sultans in Istanboel en Marokko in de havens. Hoe minder overheidstoezicht, hoe meer criminele ondernemers. Maar er waren meer redenen. Engelse en Nederlandse piraten begonnen aan de kust van Noord-Afrika te verschijnen. Voor deze schurken, de zogenoemde renegaten, betekende religie oneindig veel minder dan winst, en zij bundelden daarom hun krachten met hun islamitische zeeroverbroeders. De Engelsen en de Nederlanders gaven de Barbarijse zeerovers nieuwe technologie en maritieme kennis. Plotseling werd de Noord-Atlantische Oceaan geopend voor de zeeroversvloten. Zelfs IJsland werd getroffen.

Jihad

Een derde reden voor de opkomst van de piraterij was de beslissing van de Spaanse regering om in 1609 alle *morisken* te verbannen, de formeel gekerstende afstammelingen van de Spaanse moslims uit de middeleeuwen. Daarmee werd het zeeroversprobleem aanzienlijk verergerd. De morisken kenden Spanje en de Spaanse wateren goed en ze wilden wraak nemen. Voeg daarbij dat ze niet van Spanjaarden te onderscheiden waren en vloeiend Spaans spraken.

In de laatste drie decennia van de zeventiende eeuw ontwikkelden de activiteiten van de Barbarijse zeerovers zich in nieuwe richtingen. De centrale macht in delen van Noord-Afrika ontwikkelde zich op een manier die de positie van zeeroverkapiteins verzwakte. In Marokko, waar sultan Mulay Ismail een sterk persoonlijk imperium opbouwde, nam de regering het initiatief om zelf kaperschepen uit te rusten. Mulay Ismail verleende de piraterij de status van jihad, waarbij de buit volgens de sharia werd verdeeld.

In Algiers ging de ontwikkeling in de tegenovergestelde richting. De Ottomaanse centrale macht werd verder verzwakt. Vanaf 1689 werd Algiers geregeerd door een gekozen gouverneur met de titel *dei*. De dei vertegenwoordigde de belangen van de lokale zeeroverkapiteins, de rei's, in grotere mate dan de vroegere gouverneurs hadden gedaan. Dit was geen probleem voor de zeerovers, maar op de lange termijn zou de vloot van Algiers verzwakken ten opzichte van de West-Europese marinevloten. In de achttiende eeuw werden daarom de vloten van de Barbarijse zeerovers zo geherstructureerd dat Algiers de bedreigingen van Groot-Brittannië, Frankrijk en Spanje beter kon opvangen.

Europese slaven

Veel expedities van de zeerovers waren er in de eerste plaats op gericht om gevangenen te maken en hen tot slaaf te maken, soms voor altijd en soms in afwachting van losgeld. Tussen 1520 en 1660 maakten de piraten in Algiers jaarlijks zo'n 3000 Europeanen tot slaaf, in totaal ongeveer 420.000. In de periode 1660-1830 daalde het aantal tot iets minder dan 2000 slaven per jaar. In totaal zouden tussen 740.000 en 760.000 Europeanen in de periode 1520-1830 als slaven in Algerije hebben gediend. Als we daar het aantal slaven in Tunesië, Libië en Marokko aan toevoegen, zal het definitieve aantal zeker meer dan een miljoen zijn geweest.

De overgrote meerderheid van de slaven waren mannen, vooral zeelieden, maar daarnaast werden ook veel gewone boeren, ambachtslieden, handelaren en ook edelen tot slaaf gemaakt. De rijke en belangrijke slaven werden over het algemeen na een paar jaar vrijgekocht door familieleden die het losgeld betaalden, maar de meeste anderen bleven de rest van hun leven slaaf.

Britse zeelieden in gevecht met de Barbarijse zeerovers – John Fairburn (Publiek Domein – wiki)

Een prominente groep Barbarijse zeerovers, vooral in de late zeventiende eeuw, waren de eerdergenoemde afvalligen, de 'renegaten'. De Engelsen en de Nederlanders domineerden, maar elke West-Europeaan kon zich in principe bij hen aansluiten als hij voldoende daadkrachtig en gewetenloos was. Sommige afvalligen verbraken alle banden met hun oude leven. Anderen probeerden tot op het laatst met één been in elk kamp te blijven staan. Het was niet ongewoon voor de afvalligen om een geavanceerd dubbelspel te spelen om ervoor te zorgen dat ze met beide benen op de grond kwamen, ongeacht in welk kamp ze be-

landden. Of, zoals Cervantes schrijft, over een Spaanse afvallige uit Murcia:

"[…] renegaten hebben immers vaak, als zij van plan zijn naar christengrond terug te keren, enkele verklaringen van aanzienlijke krijgsgevangenen bij zich, waarin dezen naar beste kunnen bezweren dat de renegaat in kwestie een fatsoenlijk man is die de christenen altijd goed heeft behandeld, en dat hij bij de eerste gelegenheid die zich voordoet wil vluchten. Er zijn er die met goede bedoelingen op dit soort verklaringen uit zijn; anderen maken er als het zo uitkomt listig gebruik van: als zij op christengrond gaan roven en toevallig verdwalen en gevangen worden genomen, halen zij ze tevoorschijn en zeggen dat aan die papieren de reden van hun komst te zien is, namelijk op christengrond te blijven, en dat zij daarom met de Turken op kaapvaart zijn gegaan. Zo ontsnappen zij aan de eerste woedeaanval en verzoenen zich met de Kerk zonder dat hun iets wordt gedaan; maar zodra zij hun kans schoon zien, keren ze naar Barbarije terug om te worden wat ze vroeger waren. Er zijn er ook die deze papieren te goeder trouw gebruiken en proberen te bemachtigen, en zelf op christengrond blijven." – Miguel de Cervantes Saavedra, De vernuftige edelman Don Quichot van La Mancha, vert. Barber van de Pol, Athenaeum – Polak & Van Gennep, Amsterdam, 1997, deel 1, hoofdstuk 40.

Niet zelden begonnen de toekomstige afvalligen hun loopbaan als officiële kapers in dienst van Engeland, Frankrijk of de Nederlanden tijdens de oorlogen van deze staten tegen de Spaanse koning, maar nadat het moederland vrede had gesloten met de Spanjaarden, bleven de kapers hun lucratieve overvallen voor eigen rekening voortzetten. Van religie veranderen en winsten verkrijgen die werden geclassificeerd als oorlogsbuit in plaats van als eenvoudige diefstal, waren tactieken die piraten aanspraken.

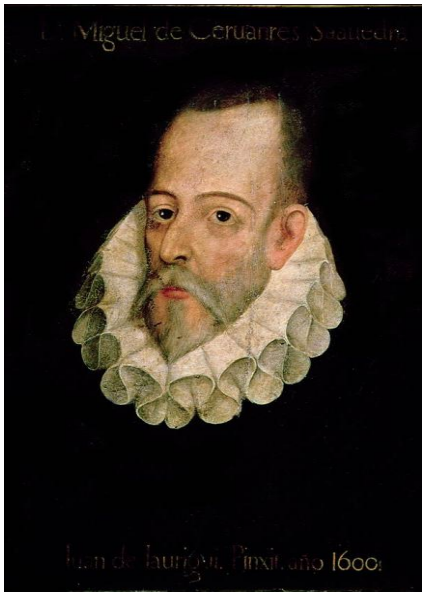
De Barbarijse zeerover Francesco Mola, 1650 (Publiek Domein – wiki)

John Ward, een visser van de oostkust van Engeland, behoorde tot de categorie afvalligen die hun vaderland volledig de rug toekeerden. John ging eerst naar Marokko, waar hij samenwerkte met andere avonturiers van de Britse eilanden. Na een tijdje te hebben gewerkt vanuit Larache, verlegden zij hun basis naar Tunis, voortdurend plunderend en op slaven jagend. Maar toen bestond de christelijke John Ward niet meer. Hij was vervangen door de moslim Yusuf Raïs, een Noord-Afrikaanse piraat van Noord-Europese afkomst. Een ooggetuige heeft John/Yusuf beschreven als gedrongen, kaal, stoutmoedig, verkwistend, altijd vloekend, stomdronken van 's morgens vroeg tot 's avonds laat als hij toevallig in de haven was, en volkomen onwetend over alles tussen hemel en aarde behalve de scheepvaart. Een typische piraat. Hij stierf aan de pest rond 1622.

Jan Janszoon, oftewel Moerad Raïs

Tot de afvalligen die liever een been in beide kampen hadden, kan de Nederlander Jan Janszoon van Haarlem gerekend worden, een van de gevaarlijkste zeerovers van zijn tijd, die naar Marokko verhuisde en daar de naam Moerad Raïs aannam.

Jan Janszoon, alias Moerad Raïs, leidde de Barbarijse zeerovers die in de periode tussen 1620 en 1640 helemaal naar Ierland en IJsland zeilden in hun jacht op niets-vermoedende mensen om hen tot slaaf te maken. Tussen zijn rooftochten door keerde Jan als een goede Nederlandse huisvader terug naar de Nederlanden om zijn vrouw en kinderen te begroeten. Als hij zijn thuisland zat werd of terecht begon te vrezen voor zijn veiligheid door alle piratenhatende kooplieden in de Nederlanden, ging hij weer aan boord en zette zijn wilde piratenleven voort. In de herfst van zijn leven, toen Jan te oud was om in het buitenland te plunderen, maar nog steeds verlangde naar zijn geliefden, probeerde hij tevergeefs zijn dochter over te halen om naar Marokko te verhuizen en hem gezelschap te houden.

Miguel de Cervantes

Zonder deze deserteurs uit het christendom zouden de Barbarijse zeerovers nooit zulke grote successen hebben behaald. De afvalligen brachten technologie en kennis met zich mee, niet in het minst praktische loodsvaardigheden en kennis van de geografie van christelijk Europa. In de tweede helft van de zeventiende eeuw werden ze echter steeds minder in aantal op de schepen van de Barbarijse zeerovers zelf, maar op het Noord-Afrikaanse vasteland bleven sommigen tot ver in de achttiende eeuw een belangrijke rol spelen. Toen een Britse missie in 1727 in Marokko aankwam om slaven vrij te kopen, ontdekten ze tot hun verrassing dat de enige kanonnengieterij van de sultan niet door Marokkanen werd gedreven, maar door een Ier die Europa had verlaten en Noord-Afrikaan was geworden.

Ontsnappen

Dat een of andere slaaf de moed had om uit de Noord-Afrikaanse slavernij te ontsnappen, zal, in het licht van wat hierboven is gezegd, geen verrassing zijn. De kans op succesvol ontsnappen was echter zeer klein. Iemand die hiervan kon getuigen en die dat zelf deed, was niemand minder dan een van de grootste schrijvers van het tijdperk, de Spanjaard Miguel de Cervantes Saavedra (1547-1616).

"Ze deden me een ketting om, meer als teken dat ik een losprijs waard was dan om mij op die manier vast te houden, en zo sleet ik mijn dagen in dat bagno, met vele andere edelen en voorname lieden, die waren aangewezen en voorbestemd als gegadigden voor losgeld. En ofschoon honger en gebrek aan kleren ons weleens, bijna altijd zelfs, kwelden, niets kwelde ons zo als het gedurig horen en zien van de ongekende en ongehoorde wreedheden die mijn meester de christenen aandeed. Iedere dag liet hij iemand ophangen, op een paal spietsen of de oren afsnijden; en dit om zo'n nietige reden, of zelfs om niets, dat de Turken zelf toegaven dat hij het zomaar deed, uit moordlust jegens het hele mensdom. De enige die een potje bij hem kon breken, was een Spaanse soldaat, een zekere Saavreda, die hij, al had hij dingen uitgehaald die de mensen daar jaren zullen heugen en al het mogelijke gedaan om de vrijheid te verwerven, nooit sloeg of liet slaan en zelfs geen kwaad woord toevoegde; bij het minste geringste van het vele dat hij uitvrat, vreesde ieder van ons dat hij zou worden gespietst en daar was hij zelf ook meer dan eens bang voor." – Miguel de Cervantes Saavedra, De vernuftige edelman Don Quichot van La Mancha, vert. Barber van de Pol, Athenaeum – Polak & Van Gennep, Amsterdam, 1997, deel 1, hoofdstuk 40.

Het terugkopen van Christenen in de Barbarijse landen door katholieke monniken (Publiek Domein – wiki)

Het citaat is fictie. In De vernuftige edelman Don Quichot van La Mancha ontmoeten we een voormalige losgeldgevangene die het publiek een spannend verhaal vertelt over gevangenschap en avontuur in Noord-Afrika. Maar niet alles in het verhaal is fictie. De auteur van Don Quichot wist meer dan de meeste anderen waar hij het over had als het over de Noord-Afrikaanse slavernij ging. De ontsnappingspogingen en ontsnappingsplannen die hierboven in het voorbijgaan zijn genoemd, zijn niet fictief.

Cervantes

Miguel de Cervantes Saavedra werd in de maand september 1575 gevangengenomen door de Barbarijse zeerovers, toen hij met zijn broer Rodrigo en andere soldaten op weg was van Italië naar Spanje. Zoals zoveel andere christelijke slaven werd hij meegenomen naar Algiers. Tijdens de winter van het volgende jaar probeerde hij te vluchten naar het Spaanse bezit Oran, maar hij werd

verlaten door zijn Moorse gids en gedwongen om terug te keren naar de onvrijheid. Cervantes gaf niet op. Nieuwe vluchtplannen werden gesmeed. Op een gegeven moment was hij bijna geslaagd: een schip dat hem en een groep andere slaven zou oppikken, naderde de kust, maar de mensen aan boord werden nerveus en keerden om. Bovendien werden de slaven verraden door een Spaanse afvallige die hen eerder had geholpen.
Cervantes werd ondervraagd door de heerser van Algiers, die hem kocht en hem in de boeien liet slaan. De ontsnappingspogingen gingen door, voortdurend met dezelfde slechte resultaten. Na zo'n vijfenhalf jaar gevangenschap werd Cervantes uiteindelijk in 1580 vrijgekocht.

Het interessantste van Cervantes is dat hij ongewoon volhardend was in zijn pogingen om te ontsnappen, en dat hij later de herinneringen aan de slavernij kon opnemen in een van 's werelds meest gelezen boeken. Verder is hij niet uniek. De meeste gedocumenteerde ontsnappingspogingen eindigden zo als de zijne, in mislukking. Slaven die probeerden over land te ontvluchten, verdwaalden meestal of werden betrapt voordat ze zich in veiligheid hadden kunnen brengen. Net als Cervantes kozen de meeste ontsnapte Spaanse slaven ervoor om in te zetten op de zee, nadat ze zich de moeilijkheden van over land vluchten hadden gerealiseerd. Ze hoopten aan boord van een schip te komen en naar Mallorca of de Spaanse zuidkust te vluchten. Het plan was vaak om af te spreken met mensen in het thuisland dat ze kleine vaartuigen zouden uitrusten en elkaar op een afgesproken plaats zouden ontmoeten. De slaven zouden vluchten uit hun *bagno's* om hen te ontmoeten, waarna ze in het donker zouden wegvaren. In de praktijk werkten dergelijke plannen uiterst zelden. Als de slaven en het vaartuig niet samenkwamen op de exacte tijd en de exacte plek, was de ontsnapping meestal gedoemd te mislukken.

Bijna alle ontsnappingspogingen, ook grootschalige en goed georganiseerde, eindigden net zo slecht als die van Cervantes. Daartoe behoort het ambitieuze plan dat enkele christelijke slaven in 1662 in Algiers hadden gesmeed. Ze stelden zich niet alleen tevreden met de vlucht, maar hadden zich ook gelieerd aan oppositionele moslims die het regime haatten. Samen wilden ze in opstand komen. De samenzwering ging echter fout, en aangezien het een serieuze poging tot opstand was, namen de autoriteiten forse maatregelen. De leider van de opstand, een dominicaner broeder, werd gemarteld en op een paal gespietst zonder de namen van zijn medesamenzweerders te hebben genoemd.

Hoe men slaaf werd in Noord-Afrika

De Christenen konden op verschillende manieren slaaf worden in Noord-Afrika.
Sommigen werden gevangengenomen als ze deelnamen aan een oorlog, maar het was gebruikelijker om gevangengenomen te worden op een koopvaardijschip of tijdens het vissen. In Spanje en Portugal, vooral op de Canarische Eilanden, gebeurde het ook dat de

zeerovers op land aanvielen. Plots doken ze midden in het dorp op en dreven de inwoners naar hun schepen.

Een typische slaventocht was niet bloedig. Het zeeroversschip naderde het christelijke vaartuig en maakte zijn voornemen duidelijk; de kapitein besefte dat hij zich het best kon overgeven. Zonder kanonnen en soldaten was zijn boot een gemakkelijke prooi. Vechten zou alleen maar leiden tot onnodige sterfgevallen. Ook de aanvallen op land waren meestal snel en gemakkelijk. De bewoners konden zich zelden verdedigen en de zeerovers zouden hun winst niet verminderen door toekomstige slaven te doden. Van de Spanjaarden die in de zeventiende eeuw tot slaaf werden gemaakt, werd 40 procent dicht bij hun eigen huis gekidnapt.

"Geen enkele gevangene wilde de indruk wekken dat hij rijk en machtig was; in dat geval zouden de zeerovers een torenhoog losgeld vragen om hem vrij te kopen"

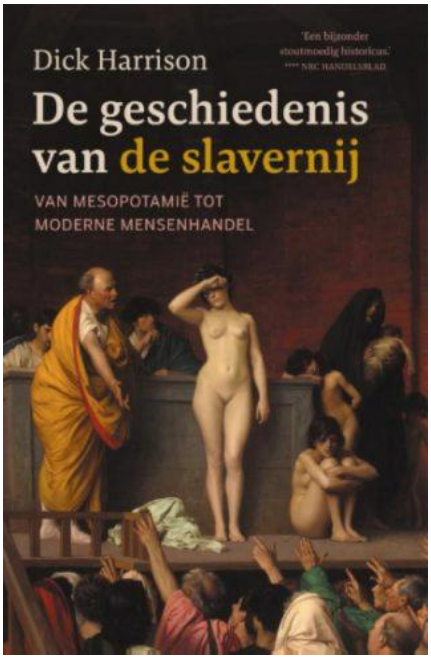
Na afloop van de overval en als het schip op weg was naar Noord-Afrika, controleerden de zeerovers hun buit. Er werden zo nauwkeurig mogelijke lijsten opgesteld van de bemanningsleden en passagiers. De gevangenen werden ondervraagd. Het ging de zeerovers erom te bepalen hoe belangrijk gevangenen waren. Als ze erachter kwamen dat een gevangene handen zonder eelt had of ongewoon goed sprak en termen gebruikte die niet gebruikelijk waren bij arbeiders of boeren, raakten ze geïnteresseerd. Geen enkele gevangene wilde de indruk wekken dat hij rijk en machtig was; in dat geval zouden de zeerovers een torenhoog losgeld vragen om hem vrij te kopen. Het was ook van belang je slecht te kleden, er vies uit te zien en plat te praten, maar de zeerovers waren ervaren mensenkenners

Iedereen die onder strikt militaire omstandigheden gevangen werd genomen, kreeg de status van krijgsgevangene en werd eigendom van de staat. De gevangenen die tijdens een overval door zeerovers waren ontvoerd, werden eerst verdeeld tussen de kapitein, zijn zakenpartners en mogelijk ook tussen de overige bemanningsleden. Daarvoor hadden de zeerovers voldoende tijd tijdens de reis, maar voordat ze hun buit in klinkende munt konden omzetten, moesten ze de slaven naar de heerser van de stad brengen om hem zijn aandeel te geven. De omvang varieerde, maar het ging om ongeveer een zevende of achtste deel van de buit. De eerste tocht van de gevangenen door Algiers – verreweg de meest voorkomende bestemming – eindigde zo in het paleis dat *jenina* of het 'koningshuis' werd genoemd. Hier koos de heerser zijn slaven en behield zich het recht voor om er enkele dagen later nog een paar te kopen.

In het volgende stadium werden de slaven verkocht op de markt. De veilingmeester legde uit wat de slaaf verondersteld werd waard te zijn, waarna er vrij geboden werd. Afhankelijk van door wie hij werd gekocht, kon het leven van een slaaf heel verschillend zijn. De huisslaven, die in het huis van de eigenaar woonden, konden het goed hebben en veel verantwoordelijkheid krijgen. Anderen kwamen terecht in een pure hel, bijvoorbeeld de slaven die werden vastgeketend op de galeien of naar de steengroeven werden gestuurd. Het ergst was het voor de mensen die werden gekocht door grootgrondbezitters en in landelijke gebieden buiten de steden moesten werken. Ze kregen meestal te weinig te eten en moesten, van het ochtendgloren tot de schemering, als menselijke beesten ploeteren.

Bagno's

Een grote groep slaven kwam terecht in een tussengroep. Ze werden gekocht door slavenaren die hun werk niet nodig hadden, maar de aankoop beschouwden als een investering. Na de transactie verhuurden ze hun onvrijen. Deze slaven werden gehuisvest in een *bagno*, een gevangenisachtig slavendepot, een praktijk die in Algiers in het midden van de zestiende eeuw ontwikkeld was en ook in Tripoli en Tunis werd overgenomen.

Het woord bagno is Italiaans en betekent 'badhuis'; volgens een hypothese werden de gevangenen in de beginjaren van de Barbarijse zeeroverij ondergebracht in oude badfaciliteiten.

Mazmorra's

Een bagno had de vorm van een omheinde tuin die werd omringd door cellen of kleine ruimtes. Vaak was er ook een katholieke kapel in de buurt, en het kwam voor dat de Europese staten de bouw van een kapel en een ziekenhuisje voor de gevangenen betaalden.

In Marokko was de situatie veel slechter. Hier werden de gevangenen eerst in *mazmorra's* geplaatst. Een mazmorra was een ondergrondse opslagruimte, meestal cirkelvormig, die werd gebruikt om graan in op te slaan. De enige manier om naar binnen en naar buiten te gaan, was door een kleine opening in het dak die werd afgesloten met een ijzeren rooster. Het rooster werd bij zonsopgang en zonsondergang weggenomen, waarna de slaven omhoogklommen via een touwladder die door de bewakers werd neergelaten. De slaven sliepen er op rieten matten, gerangschikt in onregelmatige cirkels op de vloer. In het midden van de slaapcirkel was de latrine.
De bovenstaande beschrijving is van toepassing op een standaardmazmorra, maar het kon erger. In Rabat-Salé, de zeeroversmetropool aan de Atlantische Oceaan, werd het dak van de grootste mazmorra opgehouden door pilaren. De slaven sliepen in rijen hangmatten die met touwen aan het dak waren opgehangen. Het was niet Rongewoon dat de touwen braken, zodat de slaaf viel en misschien op een andere slaaf belandde, die werd meegetrokken in de val. Zes maanden per jaar stond de vloer van de mazmorra onder water. De slaaf van wie het touw van zijn hangmat brak, liep het risico te verdrinken.

Boek: De geschiedenis van de slavernij – Van Mesopotamië tot moderne mensenhandel.
Auteur: Dick Harrison
ISBN/EAN 9789401916233
Bestel dit boek bij:
Historiek Geschiedenis winkel
Of bij uw erkende boekhandel
Prijs: € 39,99.

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik hier voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop

(advertentie)

Wieteke van Dort ontvangt oeuvreprijs

De Haagse actrice, cabaretière en zangeres Wieteke van Dort heeft de oeuvreprijs van de Gouden Eeuw Awards ontvangen. Deze prijs wordt jaarlijks uitgereikt aan Nederlanders die op een bijzondere manier hebben bijgedragen aan het nationale culturele erfgoed. De uitreiking vond plaats in Hotel Des Indes in Den Haag.
Wieteke van Dort kreeg de award, die bestaat uit een groot schilderij, vooral voor haar unieke bijdragen aan de opnames van de sprookjes van de Efteling. De Haagse actrice

is al jaren de vertelstem van de meeste sagen en legenden die in het Sprookjesbos te zien zijn.
De 76-jarige Van Dort laat weten 'heel blij' te zijn met de onderscheiding. 'Het blijft altijd leuk als mensen je werk op deze manier erkennen en waarderen. En de Efteling-sprookjes hebben een heel speciaal plekje in mijn hart'. Van Dort werd bekend met haar vele kinderprogramma's en het Nederlands-Indische personage Tante Lien dat zij decennia lang vertolkte.

MUSEUM SOPHIAHOF
van Indië tot nu

SOPHIAHOF

In deze rubriek blijft u op de hoogte van nieuws en activiteiten van de Indische Ontmoetingsplek: Museum Sophiahof

Nieuwjaarscolumn

Door: Jim van der Meer Mohr

Nederlands-Indië is 'hot'. Het zal niemand ontgaan zijn. De Tong Tong Fair in juni vorig jaar was weer zeer goed bezocht. Jong en oud genoot er van de hapjes, de muziek en andere voorstellingen en bezochten de vele kramen. De 15 augustus-herdenking bij het monument aan de B.M. Telders-weg in Den Haag werd door ongeveer duizend mensen bij-gewoond. Sinds november vorig jaar is in verschillende schouw-burgen van Nederland de toneel-versie van het indringende boek

"De Tolk van Java" van Alfred Birney te zien geweest en kan men in het Wereldmuseum in Rotterdam "Dossier Indië" bekij-ken, een fototentoonstelling die is samengesteld door Thom Hoffmann en tegelijkertijd ver-scheen zijn boek "Een Verborgen Geschiedenis" dat binnenkort zijn tweede druk zal beleven.
In de boekhandel liggen, behalve dit fotoboek, tal van nieuwe op het voormalige Nederlands-Indië betrekking hebbende boeken en romans op de planken. *(Hieraan is in dit NICC Magazine ruimschoots aandacht besteed, red.).*
Verschillende veilinghuizen organi-seren enkele speciale 'Indonesia Sales', waarin kunstwerken van voor en na de onafhankelijkheid van Indonesië worden geveild en zelfs de Internet Veilingsite 'Catawiki' heeft een speciale rubriek 'Nederlands-Indië'.

Op onze 'Vriendendag' op 27 oktober hebben wij in Museum Sophiahof de uitvoering van het toneelstuk "De Vergissing", uit-gevoerd door de 'Stichting Het Portret Spreekt' georganiseerd; een indrukwekkende voorstelling waarin de dekolonisatie-oorlog aan de orde kwam.

En alsof het zo moest zijn, werd vlak erna op vier donderdag-avonden de serie 'Onze Jongens op Java' op de televisie vertoond, een serie waarin Coen Verbraak oud-militairen heeft geïnterviewd, die hebben gevochten in Nederlands-Indië tijdens de Bersiap-periode en de tijd daarna (1946-1949). In oktober hebben we in Museum Sophiahof in ons Kenniscentrum de website '30 dagen op zee' gelanceerd. Hier kan de bezoeker met diverse zoekmachines nagaan op welke schepen hij zelf en/of zijn/haar familieleden van de Oost terug zijn gevaren naar Nederland. Het Kenniscentrum dat op dinsdag en donderdag geopend is, wordt elke keer zeer druk bezocht en voorziet duidelijk in een behoefte.

Ook dit jaar zal 'Indië' weer van zich doen horen. op 13 december ging de voorstelling 'Ons Wereld-rijk' in première, de vroegste geschiedenis van Nederland en Indonesië. Deze voorstelling zal het eerste halfjaar van 2020 door het land trekken en in de bioscopen is de prachtige film 'Ze noemen me baboe' te zien.

Dit jaar vieren we 75 jaar bevrijding. Ook dit hoogtepunt zal ongetwijfeld voor tal van publi-caties gaan zorgen. Zo zal bijvoorbeeld het prachtige boek 'Mogen we altijd in dit kamp blijven' van Henriëtte van Raalte-

Geel opnieuw worden uitgegeven. In dit boek beschrijft zij haar kamptijd in Indië als klein meisje.

Waarom is Indië momenteel zo 'hot'?

Hoe komt het dat Indië zo 'hot' is? Is daar een verklaring voor te vinden? Een voor de hand liggende reden is wellicht dat de meeste personen van de zogeheten 'eerste generatie' inmiddels zeer opleeftijd danwel reeds overleden zijn. En de verhalen van hun leven voor 1949, van voor de oprichting van de Republik Indonesia, niet meer kunnen of willen vertellen. Kinderen, (achter) kleinkinderen, de tweede, derde nu zelfs vierde generatie, zijn steeds meer op zoek naar hun roots. En niet zo zeer de roots in de letterlijke zin des woords, naar de huizen waar hun (voor)ouders ooit hebben gewoond, maar vooral naar de verhalen van die familieleden. Dit leidt vaak tot zoektochten in archieven, maar ook op het internet en in eigen familiearchieven, de kisten en koffers waarin oude aktes en foto's al jaren worden bewaard. Diederik van Vleuten is daar met zijn succesvolle theaterserie 'Daar werd wat groots verricht' en het gelijknamige boek een mooi voorbeeld van.

In de laatste editie van 'Café Riboet' op 15 december jl. konden wij ook weer dergelijke verhalen horen; verhalen van zoektochten naar verborgen familiegeschiedenissen. De meeste van deze zoektochten blijven binnenskamers, maar soms monden ze uit in al dan niet in eigen beheer uitgegeven publicaties.

Die bijeenkomsten, tentoonstellingen en boeken helpen ons bij het inkleuren van onze familiegeschiedenis, zeker als we het niet meer in persoon kunnen navragen. Daar komt nog bij dat het door de politiek aangezwengelde onderzoek naar de rol van Nederland in de dekolonisatieoorlog met enige regelmaat in de publiciteit is en Nederland vanaf eind augustus 2019 75 jaar bevrijding viert. De bevrijding die dit jaar op 15 augustus met de bevrijding van Nederlands-Indië 75 jaar eerder voor heel Nederland een feit werd.

Het IHC in 2020

Het Indisch Herinneringscentrum (IHC) bereidt ook tal van activiteiten voor die hierop aansluiten. Wij starten dit jaar met een nieuwe editie van Café Riboet op 2 februari, gevolgd door een Indië-lezing in de Openbare Bibliotheek Amsterdam in maart. In het voorjaar organiseren we dan samen met het Rotterdamse Wereldmuseum een tweetal bijeenkomsten die betrekking hebben op de hiervoor genoemde tentoonstelling. Verder werken wij samen met de *Stichting Nationale Herdenking 15 augustus* en het *Nationaal Comité 4 en 5 mei* mee aan een themaprogramma dat op 15 augustus 2020 op televisie zal worden uitgezonden. Ook zullen er met het *Haags Historisch Museum* en het *Museon* activiteiten worden ontwikkeld in het kader van 75 jaar bevrijding.

De tentoonstelling 'Vechten voor Vrijheid' zal nog tot eind mei in Museum Sophiahof te zien zijn. Samen met het Moluks Historisch Museum hebben wij afgelopen november de *Stichting Tentoonstellingen Sophiahof* opgericht. Momenteel ontwikkelen we de plannen voor een aantal wisselexposities die na de openingstentoonstelling in het Museum Sophiahof zullen plaatsvinden. Kortom, er gaat dit jaar heel veel gebeuren en zal er in Museum Sophiahof van alles te doen zijn.

Namens directie, medewerkers en bestuur van het IHC wens ik u en de uwen een zeer voorspoedig en bovenal gezond 2020 toe en hoop ik u in dit bijzondere jaar weer vaak in ons mooie pand aan de Haagse Sophialaan te kunnen verwelkomen.
Jim van der Meer Mohr,
voorzitter IHC.

Wordt vriend van het Indisch Herinneringscentrum

Het Indisch Herinneringscentrum zet zich in om de **geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië** en de gevolgen daarvan door te geven, levend te houden en te onderzoeken wat dit voor huidige generaties betekent.
Dat doen we voor u, maar ook graag samen met u! Als **Vriend** geeft u het Indisch Herinneringscentrum net even dat **extra steuntje in de rug**. Met een donatie van minimaal € 25. per jaar ondersteunt u ons werk en bent u als Vriend op een speciale manier verbonden aan het **Indisch Herinneringscentrum**.

Vrienden hebben bovendien bij ons een streepje voor.

U ontvangt als welkomstgeschenk het fotoboek 'Het Verhaal van Indië', een sfeerimpressie van de nationale overzichtstentoonstelling 'Het Verhaal van Indië' over de Nederlandse aanwezigheid in Indië, tijdens de Tweede Wereldoorlog en de periode daarna. Tevens het jeugdboek 'Nooit meer thuis', is een gevoelige jeugdroman over afscheid nemen van je moederland en aarden in een nieuw land van Martine Letterie. Verder ontvangt u ook eens per jaar een **speciale uitnodiging** alleen voor Vrienden.
Vriend worden kunt u HIER.

Wordt vriend van Stichting Moluks Historisch Museum

Vindt u het belangrijk dat het Molukse culturele erfgoed toegankelijk is en bewaard blijft voor volgende generaties?
Word dan Vriend van Stichting Moluks Historisch Museum.

Met uw contributie maakt u het mogelijk dat Museum Sophiahof haar collecties beheert en presenteert, activiteiten en herdenkingen organiseert en ervoor zorg draagt dat de Molukse geschiedenis en cultuur zichtbaar zijn in de Nederlandse samenleving.

De Vriendenwerkgroep van de Stichting MHM is daarom deze Vriendencampagne gestart. Voor 25 euro bent u Vriend voor een heel jaar. Kiest u ervoor om meer te doneren, dan is dat natuurlijk welkom!
Om kosten te besparen werkt de Stichting MHM niet met een acceptgiro of met automatische incasso. U dient de jaarlijkse contributie zelf over te maken. Het lidmaatschap geldt voor 1 kalenderjaar. U betaalt uw contributie bij aanvang en vervolgens per 1 januari van elk jaar.

Met uw Vriendenlidmaatschap verzekert u zich van:
- Uitnodigingen voor Vriendenbijeenkomsten
- Vooraankondigingen van veel Overige bijeenkomsten, georganiseerd door Stichting MHM
- De digitale Nieuwsbrieven
- Mogelijkheid om deel te nemen aan verrassingsacties (zoals het verloten van boeken)

Wilt u Stichting MHM ook in natura steunen als sponsor door bijvoorbeeld een zaal of faciliteiten ter beschikking te stellen voor onze evenementen of voor producten?
Neem dan contact met ons op via info@museum-maluku.nl
Wij gaan graag met u in gesprek om te kijken wat we voor elkaar kunnen betekenen.
Meer weten over doneren en de fiscale aftrekbaarheid? Alle informatie vindt u hier.
Vriend worden kunt u hier

Museum Sophiahof
Sophialaan 10
2514 JR Den Haag
Tel: 070-2002500

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië.
De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina.
De LINK naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief vindt u HIER.

Vliegen zonder Vleugels

Door: Elisabeth Riphagen

Een boeiende inkijk in het dagelijks leven in Indonesië

Na de twee succesvolle boeken 'Zoekend onder een vreemde hemel' en 'Achter de eeuwige glimlach' is 'Vliegen zonder Vleugels' de nieuwste kroniek-roman van Elisabeth Riphagen. In het lijvige boek vertelt ze de verhalen en lotgevallen van enkele families op Java, Sulawesi, Flores, Sumatra en Bali. In haar schrijf-stijl herken je de liefde die de schrijfster voelt voor dit wat ze noemt 'mysterieuze land waar de warme gastvrijheid overal gelijk is'.

Elisabeth Riphagen, Theologe en Verhalenverteller

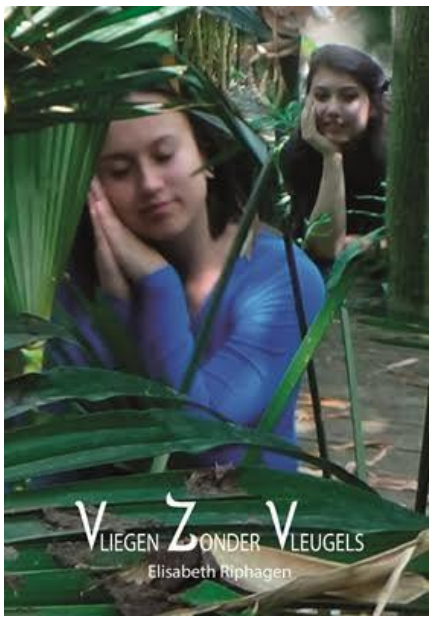
Riphagen heeft met haar man in de jaren zeventig jarenlang in Indonesië gewoond, gewerkt en gereisd. Sindsdien gaat ze er elk jaar een paar maanden naartoe. Onder meer om projecten te bezoeken die ze ondersteunt. Haar ervaringen en ontmoetingen met vooral de 'gewone' man en vrouw verwerkt ze in haar boeken, wat een boeiende en leerzame inkijk geeft in het dagelijkse leven, de voorspoed en tegenspoed die hen overkomt en wat ze beweegt om te doen wat ze doen. Met op de achtergrond de politieke en cul-turele veranderingen in Indonesië. Ze schrijft ook over de veerkracht en het doorzettingsvermogen van de families ondanks tegenslag, armoede en tegenwerking gevoed door de overal aanwezige corrup-tie. Op de vijf eilanden waar de verhalen zich afspelen is de schrijfster jarenlang te gast geweest bij deze gezinnen.

Dagelijks leven

De hoofdrolspelers in Vliegen zonder Vleugels zijn vijf vrouwen. Zo is er Roos op Java, die iets vreselijks, wat haar in Hong Kong is overkomen, als een geheim met zich meedraagt. Selma op Sulawesi die aan kanker lijdt en Petria die twijfelt aan haar geloof en christen wil worden. Iets wat ze voor haar man verzwijgt en een dilemma is in het conservatieve islamitische land. Ook vertelt ze over Klaudia op Flores en Raster op Sumatra. Jonge vrouwen in de bloei van hun leven die hun eigen weg moeten zoeken in de situatie waarin zij en Indonesië zich bevinden. Riphagen beschrijft de impact die de gebeurtenissen op hen hebben in het dagelijkse leven. Ze haalt daarbij een kinder-liedje aan: *'Ik wil vliegen zonder vleugels, naar een leven zonder tijd. Stijgend uit de wrange machten, zwevend naar de eeuwigheid'.*

Islamstaat

De actuele gebeurtenissen die in het boek voorbij komen zijn onder meer het grote schandaal rondom de vaccinatie van miljoenen kinde-ren. Door een fatwa van hoge geestelijken zijn veel kinderen niet ingeënt met alle gevolgen van dien. Ze beschrijft de hoop op verandering bij de verkiezing van president Widodo en de teleur-stelling die erop volgt. De veran-derende houding ten opzichte van homo's, transgenders en verder alles 'wat anders is'. En daarbij de opkomst van de fundamenta-listische islam die het straatbeeld en het leven steeds meer beheerst en ook invloed krijgt op de politiek. 'We krijgen een islam-staat', fluistert iemand haar toe in hoofdstuk twee, als het dreigende alcoholverbod aan de orde komt.

Als je een beeld wil krijgen van het dagelijkse leven in dit schit-terende eilandenrijk, dan is het boek 'Vliegen zonder Vleugels' zonder meer aan te raden. Maar dat geldt ook voor de eerste twee boeken van Elisabeth Riphagen. (*Trefpunt Azië, Bert Vos).*

Auteur: Elisabeth Riphagen
ISBN: 9789492551351
€ 22,50

Petitie nr. 302 aangeboden aan de Ambassadeur van Japan

Zijne Excellentie Shinzo ABE
Eerste Minister van Japan

(Nederlandse vertaling)

Den Haag, 10 december 2019
Petitie: 302
Onderwerp: Moge de dag der vrijheid dagen , Vrede en recht opnieuw ontstaan.

Excellentie,
Het bestuur en leden van de Stichting Japanse Ereschulden wensen u, uw kabinet en de bevolking van Japan een veilig en voorspoedig Nieuw Jaar toe. Een belangrijk jaar waarin de Tokio Olympische en Para-Olympische Spelen veel belangstelling van de wereld zullen krijgen. Ook het jaar waarin de wereld het einde van de 2e Wereld Oorlog, 75 jaar geleden, zal gedenken. Sedertdien hebben Japan en de wereld veel aandacht besteed aan het bewaren van vrede en stabiliteit. Helaas blijkt dat de gevolgen van de oorlog voor de individuele slachtoffers die de oorlog hebben moeten ondergaan nog steeds niet passend zijn opgelost. Nog steeds lijden zij aan de herinneringen en de pijn, zowel fysiek als emotioneel. In dit Olympisch jaar krijgt Japan de gelegenheid en zou de wil moeten tonen om te besluiten tot een oplossing te komen van de onafgedane erkenning en verplichting tot schadeloosstelling aan de Nederlanders, die persoonlijk zo zwaar hebben geleden tijdens de Japanse bezetting van Nederlands Oost-Indië. Het is voor Japan een zeer gunstige moment om de wereld te tonen dat zij de Olympische waarden van respect en maatschappelijke verantwoordelijkheid voor haar oorlogs verleden in praktijk brengt.

Eerste Minister,
Iedere tweede dinsdag van de maand demonstreren leden van de Stichting voor de Japanse ambassade in Den Haag. Het bestuur van de Stichting biedt de Japanse Ambassadeur in het Koninkrijk der Nederlanden deze en voorgaande aan u als Eerste Minister van Japan gerichte petities aan.
Tijdens de demonstratie zingen we het lied van de gevangen. Een lied dat onze ouders en ons kinderen hoop en vertrouwen gaf dat de op den duur de bezetting over zou zijn. De eerste zin van de ieder couplet luidt als volgt:

Vader, in gevangenschap
Richten wij ons gebed tot U.
Geef ons geduld om te verduren,
Houdt onze harten zuiver en klaar.
Voor onze Natie bidden wij
Wees Gij haar steun in deze tijd.
Voor onze dierbaren bidden wij
Wees Gij dag en nacht hun hoeder.
Moge de dag der vrijheid dagen
Vrede en recht opnieuw ontstaan.

Eerste Minister
Dit lied werd geschreven en gezongen meer dan 75 jaar geleden in de hoop en het geloof in een vredelievende toekomst. Een toekomst waarin Japan zijn verwachtingen kan waar maken, zoals u deze in uw Nieuw Jaars gedachten noemde. Laat 2020 ook het jaar zijn dat Japan inziet dat haar toekomst ligt in begrip voor de gevolgen van haar militaire geschiedenis. Het zou een eer moeten zijn voor Japan, 75 jaar na de oorlog, dat gedurende de Tokio Olympische Spelen Japan van de gelegenheid gebruik maakt om met de Stichting Japanse Ereschulden tot overeenstemming te komen.

Namens de Stichting Japanse Ereschulden,
J.F. van Wagtendonk
voorzitter

(*Original English version:* Petition # 301: Giri "May the day of freedom dawn, peace and justice be reborne")

Den Haag moet excuses eisen van Mitsubishi

Door: Ingrid de Groot

Stichting Japanse Ereschulden hevig verontwaardigd door aanstaande verkoop aandelen ENECO

De Stichting Japanse Ereschulden (JES) vindt het onverteerbaar dat Den Haag op het punt staat haar Eneco-aandelen te verkopen aan Mitsubishi.
De Japanse multinational heeft nooit excuses gemaakt voor haar wandaden en gruwelijkheden in Nederlands-Indië tijdens de 2e Wereldoorlog, noch voor dwangarbeid van krijgsgevangenen in hun fabrieken in Japan.

Den Haag moet volgens de stichting eerst excuses eisen van het bedrijf. In een overeenkomst met het stadsbestuur zou volgens JES ook compensatie moeten worden geregeld voor het leed en de pijn die Mitsubishi tijdens de oorlog de Nederlanders uit Indië heeft aangedaan.

Hoofdkantoor ENECO in Rotterdam

Voorzitter Jan van Wagtendonk (81) van de stichting spreekt vanmiddag in bij de commissievergadering in het stadhuis over de verkoop van de aandelen van Eneco. Hij verloor als kind zijn vader en grootvader tijdens de bezetting door de Japanners van Nederlands-Indië.
Ze werden gemarteld en gedood. In een kamp verloor hij zijn jongere broer.
Stichting JES is hevig ontdaan. 'Tijdens de oorlog zette Mitsubishi krijgsgevangenen massaal in als slaven in hun vestigingen in Japan en door Japan bezette gebieden. De omstandigheden waren verschrikkelijk. Velen lieten het leven, ook vele Nederlanders uit Indië', stelt Van Wagtendonk in een verklaring. De commissie verzocht wethouder Revis om het verzoek van Jan Wagtendonk in de aandeelhouders commissie van Eneco te brengen en met hem een afspraak te maken.
De Haagse fracties zijn vooral positief gestemd over de verkoop aan de Japanners. Mitsubishi en haar partner Chubu deden vorig jaar bij de race om de Eneco-aandelen (in bezit van 44 gemeenten) verrassend het hoogste bod: 4,1 miljard euro. De gemeenteraad van Den Haag bezit nu 16,44 procent van de aandelen en zou door de verkoop 675 miljoen euro ontvangen.

De gemeenteraad moet nog wel groen licht geven voor de deal. De stichting vindt het schokkend dat bij de beoordeling van de verkoop door het stadsbestuur nauwelijks wordt stilgestaan bij het oorlogsverleden van Mitsubishi.
'Mitsubishi was tijdens de Tweede Wereldoorlog Japans grootste conglomeraat van mijnen, scheepswerven en vele andere industriële en handelsactiviteiten die doelbewust en profijtelijk de Japanse oorlogsmachine ondersteunde. Na de oorlog is Mitsubishi voortgegaan met haar industriële en handelsactiviteiten zonder excuses en compensatie te bieden aan de slachtoffers van haar oorlogsactiviteiten.'
Van Wagtendonk wijst erop dat de bedrijfstak Mitsubishi Heavy nog steeds een van de grootste wapenfabrikanten ter wereld is.

Jan van Wagtendonk (foto: Marco Onkhuizen)

Mitsubishi moet haar verantwoordelijkheid nemen, vindt hij. 'Het moet een eer zijn voor het bedrijf, 75 jaar na de Japanse capitulatie om haar verantwoordelijkheid voor haar oorlogsverleden te erkennen en deze blijvend regelen met de Stichting Japanse Ereschulden.' *AD, Ingrid de Groot*

NICC Magazine

Maandelijks GRATIS aan bijna 10.000 abonnees

Waardeert u ons werk?
Maakt u ons dan blij met een

donatie

Want ondanks dat
NICC Magazine gratis is,
maken wij wel degelijk kosten

IBAN: **NL39 RABO 0129 2168 36**

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

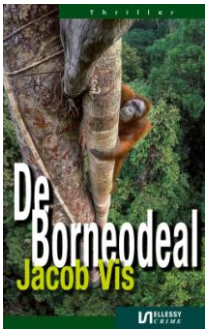
Boekbespreking, *e*-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

Mogen wij altijd in dit kamp blijven? - Henriette van Raalte-Geel. Mogen wij altijd in dit kamp blijven? van Henriette van Raalte-Geel is een aangrijpend boek over een Japans interneringskamp tijdens de Tweede Wereldoorlog. In dit indringende boek vertelt Henriette van Raalte-Geel over haar ervaringen in een Japans interneringskamp in 1942-1945. Wreed en meedogenloos waren de jappen bezig moeders en kinderen langzaam maar zeker uit te hongeren. De schrijfster, haar moeder en zusjes overleefden deze hel dankzij de moed waarmee haar moeder de jappen trotseerde en de grote liefde en zorg voor de kinderen. Mogen wij

altijd in dit kamp blijven? is een monument voor de dappere moeders die hun leven gaven voor hun kinderen. Een ode aan de moeders in de Japanse kampen. *ISBN/ISBN13: 978902395410. Prijs: € 15,00.*

De Borneodeal - Jacob Vis. Tot 1950 was Borneo grotendeels bedekt met oerbos. Nu is de helft van het bos verdwenen voor de aanleg van plantages. In het huidige tempo zal al het bos voor het eind van deze eeuw zijn omgevormd in plantages. Het bruikbare hout is handelswaar en de rest van het bos wordt ter plaatse verbrand. Elke zomer drijven zwarte rookwolken over zee naar Singapore waar ze een levensbedreigende smog veroorzaken. Dan neemt de regering van

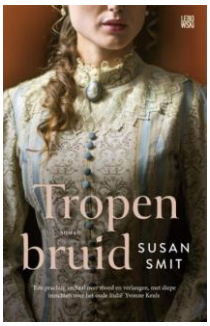
Singapore het heft in handen. Ze huurt een enorme oerwoudconcessie op West-Kalimantan en ze geeft oliepalmplanter Tjibbe Veenstra en bosbouwconsultant Joost Hellweg de opdracht methoden te ontwikkelen die de trend moeten zetten voor duurzame bosexploitatie en palmolieteelt. De twee Nederlanders boeken succes, wat de afgunst wekt van andere planters en bosexploitanten die handjeklap spelen met de corrupte gouverneur Rudy Oetomo en zijn handlangers, onder wie de malafide houthandelaar Bob Sikali. Het project van de veelbelovende, wereldwijd aanvaarde bosexploitatie- en ontginningsmethoden dreigt ten onder te gaan in een poel van corruptie, achterklap en criminaliteit. *Roman ISBN/ISBN13: 9789086603909. Prijs: € 21,95.*

Herinneringen aan mijn missiewerk in Nederlands Nieuw-Guinea 1953-1965 - Cor van Baarsen. Op hoge leeftijd heeft Cor van Baarsen zijn goede herinneringen aan het missiewerk in West-Papua, het toenmalige Nederlands Nieuw-Guinea, te boek gesteld. Het is een levendig verslag geworden waarin hij terug-

kijkt 'op elf bijzondere jaren. Ik heb leren relativeren wat tijd en bezit voor mij betekenen. Mijn verhouding met de Papoeabevolking was goed. Ik mocht ze graag om hun eerlijkheid, hun betrouwbaarheid tijdens de tournees, hun opgewektheid.' *Cor van Baarsen keerde met malaria terug naar Nederland maar* 'Maar ik ben niet voor niets geweest.' *Uitgave in eigen beheer. Te bestellen via het Provincialaat NL-OSA, E-mail: provincialaat@augustijnen.nl. Prijs: € 10,00 plus porto.*

Tropenbruid – Susan Smit. Amsterdam, 1907. Het weesmeisje Anna droomt van een ander, grootser leven. Op een dag reageert ze op een advertentie waarin een ambtenaar in Nederlands-Indië een echtgenote zoekt.

Eenmaal in Batavia ontdekt Anna al snel dat haar huwelijk met de starre Willem niets anders is dan een dekmantel voor carrièregekonkel, geheime liefdes en verzwegen familieverbanden. Tropenbruid is een zinderend liefdesverhaal tegen de achtergrond van een onderbelicht deel van onze koloniale geschiedenis. *ISBN 9789048835430. Prijs: € 21,99.*

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel,tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL

www.vanstockum.nl

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië
Neem eens een kijkje in de uitgebreide boekenwinkel van Historiek.net:
https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html

Recept

Babi Merah

Een heerlijk varkensvlees gerecht in een kruidige kokossaus

Ingrediënten:
1/2 kg varkensvlees (bijvoorbeeld spek en schouderkarbonade), 4 sjalotten, 1 tl. trassi, 3 lomboks, 250 ml kokosmelk, 5 teentjes knoflook, 2 tl asemsiroop, 3 cm. laos of een flinke tl. poeder, zout naar smaak, 1 serehstengel, gekneusd, plantaardige olie.

Bereiding:
Wrijf de sjalotten, de knoflook, de lomboks, trassi en laos fijn tot een boemboe (pasta), of gebruik het hakmolentje van uw staafmixer. Snijd het vlees in dobbelstenen. Verhit in een wok wat olie en fruit hierin de boemboe. Voeg dan het vlees met de sereh en de asemsiroop toe en bak het vlees rondom mooi bruin. Doe dan beetje bij beetje, de kokosmelk erbij en laat het geheel zachtjes gaar sudderen. Let op: Laat het gerecht niet te dik worden en voeg zo nodig een beetje water toe. Lekker bij uw rijsttafel. ***Selamat makan***

NICC Magazine
Voor iedereen met Indische roots

Column

Door: Jan Tomasowa

De Dalai Lama, de geestelijke leider van de Tibetaanse Boeddhisten, dacht vol verwondering na over de lifestyle van de westerse mens. In goed Nederlands: de wijze waarop men zijn leven leidt. Wat de Dalai Lama het meest verbaasde is dat: *"Hij* [de westerse mens] *zijn gezondheid opoffert om veel geld te verdienen en vervolgens dat geld weer uitgeeft om zijn gezondheid terug te krijgen. Door altijd maar met de toekomst bezig te zijn, beleeft hij het heden niet. Hij leeft dus noch in het heden, noch in de toekomst. Hij leeft alsof hij nooit zal sterven en hij zal sterven alsof hij nooit geleefd had."*
Er zijn hier in Nederland ook Molukkers die sterk beïnvloed zijn door deze manier van leven van de mensen in de westerse wereld. Ook zij proberen zoveel mogelijk inkomen, bezit en status te verwerven. Met als gevolg dat zij een stressvol bestaan leiden. Men leent een enorm som geld om een dure woning in Nederland te kopen en om op de Molukken een tweede woning te bouwen.

Volgens het weekblad Elsevier bedraagt in 2018 de gemiddelde hypotheekschuld van een gezin in Nederland € 290.000. Het betalen van de hypotheekschuld en het onderhouden van de woning op de Molukken kost heel veel geld. Men gaat regelmatig met vakantie naar Indonesië en men rijdt rond in een dure auto. Het is bekend dat stress mensen ziek maakt. Bij aanhoudende stress komt de stresshormoon cortisol vrij. De kans op hart-, vaat- en suikerziekten neemt toe.

In Nederland was in 2017 de levensverwachting voor mannen 80,1 en voor vrouwen 83,3 jaar. De 2^{e} generatie Molukkers vergrijst in snel tempo. In de afgelopen jaren en nog steeds, maak ik helaas mee dat een behoorlijk aantal van ons reeds voor het bereiken van hun 73^{e} levensjaar overlijdt. En daarvoor hebben zij de laatste jaren van hun leven veelal te kampen gehad met ernstige ziektes zoals kanker, hart en vaatziekten, maar ook met beperking van de motoriek, diabetis 2 en overgewicht. Volgens mij heeft dat ook te maken met te veel eten, roken en te weinig

bewegen. Natuurlijk is het heel gezellig om op zondag na afloop van de kerkdienst bij elkaar te komen om lekker te eten en bij te kletsen. De tantes die lekker kunnen koken, staan hoog in aanzien bij ons. In sommige woonwijken behoren lekker eten en tot diep in de nacht kaarten tot een van de populairste bezigheden van de mannen. "Ach wat maakt het nou uit? Een ronde buik is toch ook sex?", hoor ik de mannen zeggen.

Terwijl ze lekker eten zeggen de mannen op Ambon op ondeugende toon tegen elkaar: "Pagi isi poroh. Siang alas poroh. Malam tindis poroh. Ha, ha éééé". Deze typisch Molukse grap over de Molukse eetcultuur is niet goed in het Nederlands vertalen. Maar nu weer even terug naar de levens-stijl hier in Nederland. Als je jarenlang twee of meerdere keren per dag warm eet, veel zit, drinkt en rookt en weinig je beweegt loop je wel kans dat jouw bloedvaten verstopt raken en jouw cholesterol gehalte te hoog is.

Wat ik schreef over dat vroege overlijden, komt helaas ook voor onder steeds meer mensen uit mijn jeugdjaren. Veel mensen zijn voor hun 75ste verjaardag overleden , soms zelfs voor of vlak na hun pensionering. Het is wrang om te beseffen dat deze mensen gedurende hun werkzame leven tientallen jaren AOW-premies hebben betaald en na hun pensionering slechts een beperkt aantal jaren van hun AOW-uitkering te hebben kunnen genieten.

Ik las enkele jaren geleden in de Volkskrant een artikel over oud worden. Ik citeer daaruit: "Hoe oud we worden hangt grotendeels af van onze leefstijl. Oud worden is 25 procent erfelijk, 75 procent afhankelijk van leefstijl en om-geving." En daar is het woord "leefstijl". Ik zou daaraan willen toevoegen: Als wij na onze pensionering nog lang en gezond willen leven, dan is het goed om onze lifestyle en eetgewoonten te veranderen. Na hun pensionering kunnen de ondeugende Molukse mannen dan hopelijk jarenlang elke keer op ondeugende toon zeggen: "pagi isi poroh, siang alas poroh, malam tindis poroh. Ha, haaaa ééééé! Pantat te gai!".
Niet iedereen vindt nadenken over een lifestyle en gezond leven belangrijk. Natuurlijk respecteer ik de lifestyle keuze van iedereen. Een bung vertelt met twinkelende ogen over een artikel dat hij op 28 mei in het dagblad Parool heeft gelezen

'Een bejaard echtpaar overlijdt bij een verkeersongeluk en arriveert in de hemel. Vele decennia heeft de vrouw toegezien op het dieet van haar man: weinig suiker, weinig vet, zoutarm en geen alcohol. Dit om het risico op ziekte te verkleinen.

Petrus leidt ze na hun aankomst aldaar rond in de hemel. Er staan gedekte tafels vol met de heerlijkste gerechten en uit de fonteinen spuit wijn. "Hier mag je zoveel eten en drinken als je wilt; ziek of dik zul je hier niet worden," zegt Petrus. Waarop de man zich verontwaardigd omdraait naar zijn vrouw en zegt: "Jij en je stomme eetregels; ik had hier tien jaar geleden al kunnen zijn."

Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE
info@indisch-centrum-denhaag.nl

Links4u

Interessante, handige, leerzame LINKS voor iedereen

Indopedia, Indische Encyclopedie / Bibliotheek / Indisch erfgoed / naslag-werk over voormalig Nederlands-Indië. https://www.indopedia.nl/

Doorlink-website naar veel Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen. https://linkenindisch4ever.wordpress.com/

Website over online **geschiedenis** van/voor Indische Nederlanders. http://www.indischhistorisch.nl

Organisaties die **archieven** bezitten over de **oorlog in Indië, de Bersiap en dekolonisatie.** https://www.tweedewereldoorlog.nl/bronnen/archieven/indisch-erfgoed

Meer dan **120 titels** over Nederlands-Indië in de **boekenwinkel van**

Historiek.net. https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html

Veel informatie over **schoollespak-ketten** over voormalig Nederlands-Indië. www.gastdocenten.com

Een ware schat aan foto's in kleur op **Monochrome Specter** uit de Tweede Wereldoorlog in ZO-Azië. blog.livedoor.jp/irootoko_jr/

Het **Indisch Herinneringscentrum** Sophiahof, Den Haag
www.indischherinneringscentrum.nl

Moluks Historisch Museum [M.H.M.] Sophiahof, Den Haag
http://www.museum-maluku.nl/

Indisch/Moluks **Museum Sophiahof** in Den Haag.
https://www.museumsophiahof.nl/

Museon in Den Haag met een bijzonder mooie museale collectie over Nederlands-Indië.
https://www.museon.nl

Culturele website voor **Chinese en Chinees-Indische** gemeenschap.
https://www.inisiatip.nl

Informatieve website over de beruchte **moord op Chinezen** in 1740 in Indië.
http://home.iae.nl/users/arcengel/Ned Indie/chinezen.htm

Stichting die ijvert voor erkenning en betaling van **Japanse Ereschulden** door Japan aan WO II slachtoffers
http://www.japanse-ereschulden.nl/

Stichting **Dialoog Nederland-Japan-Indonesië** (NJI) organiseert jaarlijks conferenties en andere activiteiten.
http://www.dialoognji.org

Toonaangevend **Indisch maandblad** (glossy). http://www.moesson.nl/

Wie (her)kent deze foto's? Website van het **Tropenmuseum**.
http://www.fotozoektfamilie.nl/

Landgoed Bronbeek (Kumpulan, **Museum Bronbeek** en meer) in Arnhem. www.bronbeek.nl

Veel informatie over **Batik** activiteiten van **Sabine Bolk**. Ook via facebook en YouTube. www.sabinebolk.nl

De Vries Antiek, items uit voormalig Nederlands-Indië, o.a. koloniale meubelen. **Specialist in Kunst en krissen**. http://www.devriesantiek.nl en http://www.kris-keris.com

Zeeuws Veilinghuis gespecialiseerd in kunst en schilderijen van bekende Indische schilders.
www.zeeuwsveilinghuis.nl

Stichting Indisch Erfgoed, mede-organisator **Themazondagen** op Bronbeek: www.indischerfgoed.nl

Non-profit **online museum** in de Verenigde Staten van Amerika,
http://www.eastindiesmuseum.com

Wedsite over **Nederlandse militairen** in Indië 1946-1949.
http://www.indiegangers.nl/

Stichting voor en door de **Molukse** gemeenschap: www.muhabbat.nl

Indisch Familie Archief
http://www.indischfamiliearchief.nl/

Actuele items en achtergrondartikelen van de **Nederlandse Krijgsmacht.**
https://www.nederlandsekrijgsmacht.nl/index.php/nieuws/

De **Jeugdwebsite** van de Oorlogsgraven Stichting (Ned.-Indië).
http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pagenr=1

Een digitaal **Indisch Museum,**
https://indischmuseum.wordpress.com

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus.
www.indieherdenking.nl

Website **genealogisch onderzoek**
http://www.stamboomforum.nl/subfora/127/2/21753/0/bronnen_voor_familieonderzoek_nederlands_indie

Links over **Indisch** en **Indonesisch** koken, recepten, cursussen, toko's, restaurants, afhaalmaaltijden, kookworkshops, etc.
https://indisch-eten.startpagina.nl

Facebook pagina's over alles wat te maken heeft met Nederlands-Indië en het Indisch erfgoed.
https://www.facebook.com/pages/?category=top

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS over de **Pakan-Baroe Spoorweg**.
http://pakanbaroe.my-free.website/

Vereniging van Overlevenden en Nabestaanden van **Slag in de Javazee 1942** (V.O.N.). Herdenkingsreizen
https://www.imexbo.nl/slag-javazee

Alle bandjes, foto's en verdere info over **Indorock**.
http://indorock.home.xs4al

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland.
http://www.taman-indonesia.nl

Online **Aziatische supermarkt**, webshop en 20 fysieke winkels.
http://www.orientalwebshop.nl/

Koorenhuis - Den Haag, allerlei cursussen en workshops op het gebied van muziek, dans, theater en kunst.
http://www.koorenhuis.nl

Gamelanhuis – Amsterdam. Lessen, workshops en alles over Javaanse en Balinese traditionele Gamelan-instrumenten. http://www.gamelanhuis.nl/

Weblog **"Indische Jeugd-letteren"** Blog van Marjorie van Putten:
http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/

Website **Indische Jeugdboeken,** compleet met een bestellink.
http://www.antiquariaat-anna.nl/boekek/kameleonboeken

Theatervoorstellingen - Een informatieve website met heel veel voorstellingen, overal in Nederland en voor iedere leeftijd.
http://www.kindertheater.nl/

Op zoek naar een **muziekoptreden** bij uw kumpulan? http://www.kwekel-evenementen.nl/indische-artiesten.htm

Kunstbende, Landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar.
http://www.kunstbende.nl

Een **Indische startpagina voor de jeugd:** http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl

Jeugdbieb, erg leuke en informatieve website. http://www.jeugdbieb.nl

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdgroep.
http://www.kinderboekenpraatjes.nl

Alles over **STIP Jeugdtheater,** over producties, impresariaat, enz.
www.stipproducties.nl

Woonzorgcentrum voor Indische en Molukse ouderen 'Raffy'.
https://Raffyzorg.nl

Alles over **Papoea websites.**
https://Papua.startpagina.nl.

Nieuws en info over/uit **West Papua**.
http://www.tanahku.west-papua.nl

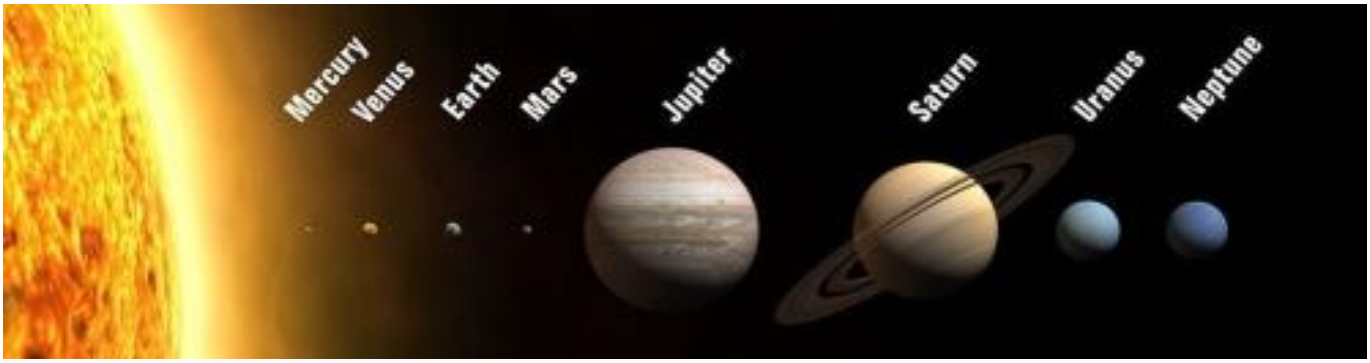
Trefpunt Azië – Informatieve website met wetenswaardigheden uit landen in ZO-Azië.
https://www.trefpuntazie.com

Indowebshop voor alles voor de keuken, huishoud, kunst, textiel, boeken, sieraden en nog veel meer.
http://www.indowebshop.nl/

Indonesië zet de stap naar ruimtevaart

Maar laat thuis prioriteiten liggen

Door: Erik Kuijpers

Is het een ver vooruitziende blik van Soekarno geweest, die hem in 1963 de LAPAN, het *National Institute of Aeronautics and Space* van Indonesië deed oprichten? In 1965 al wordt in South Garut op West-Java de *Stasiun Peluncuran Roket* geopend, het *Lapan Rocket Launching Station* dat al gebruikt wordt voor het lanceren van kleine raketten die de dampkring onderzoeken.

Ook Indonesië wil ruimtetuig omhoog brengen tot boven de Kármánlijn, de denkbeeldige grens op 100 km boven de aarde, daar waar luchtvaart verandert in ruimtevaart. Indonesië heeft al heel lang zelf satellieten: de Lapan voor wetenschappelijk onderzoek, en de Palapa-satellieten sinds 1976 voor communicatie maar dat alles wordt nu nog omhoog gebracht vanaf de Verenigde Staten, Frans Guyana of India.

Biak Spaceport in opbouw

De keuze voor het nieuwe ruimtevaartcentrum is gevallen op het eiland Biak bij West Papua. Ideaal gelegen vrijwel op de evenaar en dat maakt lanceren gemakkelijker. Het eiland biedt voorts vrije toegang tot de Stille Oceaan voor testvluchten. Er is een enorm gebied gereserveerd, al in de tachtiger jaren, en de Spaceport wordt daar in ontwikkeling gebracht. Lapan wil naast het ontwerpen van satellieten in 2024 zelf de lancering verzorgen en daar de ruimte en de kennis voor gereed hebben.

Biak Spaceport wordt uitsluitend voor communicatie- en weersatellieten en andere vreedzame doeleinden gebruikt en niet voor militaire doelen, zegt Jakarta. Samenwerking met andere landen wordt gezocht voor de technische kennis, de bouw en de lancering.
De ligging op een eiland geeft de mogelijkheid eventueel afval van (meertraps)raketten in zee te laten vallen. Het is de verwachting dat Biak Spaceport ook satellieten van andere landen in een baan om de Aarde wil gaan brengen.

LAPAN

Protesten

En niet alleen uit milieu-overwegingen. Het eiland Biak is al eeuwenlang van de Papoea's die er echter al sinds 1980 vanaf zijn gejaagd om de bouw van Biak Spaceport mogelijk te maken. De overheid heeft in dit proces beloofd slechts 15 ha af te nemen maar het zijn er inmiddels al meer dan 100.
Maar is ruim 100 ha genoeg? Insiders beweren dat straks 700 ha nodig zal zijn en de bevolking, die het eiland beschouwt als land van de voorvaders, wil het land terug. Die strijd is bij voorbaat al verloren want Indonesië laat zich weinig gelegen liggen aan de bevolking van wat ooit Nederlands Nieuw Guinea was.

Maar, is Indonesië wel goed bezig met een megalomaan project als Biak Spaceport? In dit land staan mensenrechten op een laag pitje; de overgrote meerderheid van moslims willen hun behoudende leefwijze aan anderen opleggen.
De homo-lesbo beweging wordt in haar bewegingsruimte beperkt. Jonge vrouwelijke kandidaten voor leger- en andere overheidsfuncties en vertegenwoordiging in sport worden verplicht een onderzoek naar hun maagdelijkheid toe te laten met de (volstrekt bizarre) 'twee vinger'- test en de sharia-wetgeving in Atjeh voorziet in ernstige lijfstraffen waartegen nu zelfs de Indonesische President heeft geprotesteerd.

Moet zo'n land de ruimte in? Kom op, Indonesië, ruim eerst in eigen land de puinhopen op voordat je de ruimte gaat vervuilen!
Bron: Jakarta Post

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 10 februari 2020

T/m 2 februari 2020: De Grote Suriname Tentoonstelling.
Een veelomvattende tentoonstelling over Suriname. *De Grote Suriname Tentoonstelling* brengt het meeslepende epos van het land en zijn bewoners met zeer verschillende achtergronden, die samenkwamen in het land. Musea,

archieven en veel particulieren in Suriname en Nederland werkten mee en het verhaal wordt verteld door Surinamers zelf. Een groots verhaal dat de hele cultuurgeschiedenis bestrijkt, van de oudste nederzettingen tot de onafhankelijke republiek van vandaag. Evenmin als voor Nederlands-Indië, wordt in het onderwijs ook nauwelijks aandacht besteed aan Suriname. Dit was dan ook een van de drijfveren achter deze tentoonstelling. De locatie is: **De Nieuwe Kerk**, aan de Dam in Amsterdam. Tijden: ma t/m zo 10.00 – 17.00 uur. Op 25 december en 1 januari gesloten, op 26 december open van 12.00 – 17.00 uur. De **tickets** voor deze Grote Suriname Tentoonstelling zijn **hier** online verkrijgbaar. Veel kortingsmogelijkheden uitsluitend aan de kassa. Alle inlichtingen: klik **HIER**

T/m 31 maart 2020: Tentoonstelling 'Vechten voor de Vrijheid'. Tijdens de oorlog komen diverse bevolkingsgroepen in verzet: tegen de Japanse bezetter, tegen de Nederlandse kolonisator of tegen allebei. Ook kiezen veel mensen voor samenwerking met het Japanse militaire bestuur of hun politieke tegenstanders, met als doel een onafhankelijk Indonesië. De bezetting, verzet en vrijheid betekenen voor iedereen iets anders. Wat je over hebt voor jouw vrijheid, bepalen je omstandigheden en idealen. De keuze om in actie te komen, is persoonlijk. En: niet iedereen kiest bewust voor verzet. Soms dwingt de situatie daartoe. Hoe? Dat ziet, leest en hoort u in deze expositie. We vertellen de verhalen van verzetsstrijders en van de gewone man of vrouw die grote of kleine daden van verzet pleegde. Ook staan de verhalen van nazaten centraal: wat betekenen al die verhalen voor hen? Zo zullen we verschillende kanten van verzet te belichten. De expositie is samengesteld door het Indisch Herinneringscentrum en Moluks Historisch Museum,

met bijdragen van onder andere Pelita, met een speciale website over het Indische verzet. Locatie: **Museum Sophiahof,** Sophialaan 10, 2514 JR Den Haag. Openingstijden: Di. t/m Zo. 11.00-17.00 uur. Toegang: volw. 9,50 pp., 5 – 18 jr., CJP, Veteranenpas, Ooievaarspas, groepen va. 15 pers.: € 6,50 pp.

14 februari 2020 t/m 10 januari 2021: BALI – behind the scenes. Waar Bali aan het begin van de vorige eeuw nog nauwelijks bekend was als reisbestemming, barst het honderd jaar later, door de enorme toeristenstroom, uit haar voegen. En hoewel dit welvaart met zich meebrengt heeft het achter de schermen grote impact op de leefbaarheid van het eiland. In de expo BALI - Behind the scenes, ervaar je hoe dit paradijselijke eiland onder druk staat, maar dat de cultuur nog springlevend is. Maak kennis met een hindoeïstische priester die tradities op eigen wijze in stand houdt en met de activistische kunstenaar Made Bayak die de plastic problematiek op Bali onder de aandacht brengt. De expo neemt je mee op reis naar Bali. Ontdek rituelen die je als toerist niet snel zal ervaren, krijg inzicht in de koloniale geschiedenis, bekijk bijzondere objecten en maak kennis met het werk van Balinese kunstenaars. De locatie is: **Tropenmuseum**, Linnaeusstraat 2, 1092 CK Amsterdam. Openingstijden: Di. t/m Zo. 10.00 – 17.00 uur. Toegang: Volw. € 16,00, Jeugd 4-18 jr. € 8,00. Zie verder de website. https://www.tropenmuseum.nl/

Colofon

Maandelijks Digitaal Magazine

Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang
Redactie:
Han Dehne
Ron Kraft
Chinook de Deugd
Columnisten: Han Dehne, Jan Tomasowa
Correspondenten:
Silfraire Delhaye (Indisch Platform)
Jan van Wagtendonk (Japanse Ereschulden)
Yvonne van Genugten (Sophiahof)
Nanneke Wigard (Sophiahof)
Albert van Prehn (Muziek, column)
Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)
Armando Ello (Hoezo Indo)
Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang
Technische realisatie & verzending:
Dennis van der Ham
http://www.borca-online.nl/

Verschijning: ca. de 15e van elke maand
Sluitingsdatum kopij en advertenties:
de 10e van elke maand
Advertentietarieven: op aanvraag
Abonnementen NICC Magazine: GRATIS
info@indisch-centrum-denhaag.nl
Postadres: Newtonstraat 660
2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-denhaag.nl
http://indisch-centrum-denhaag.blogspot.com
@: info@indisch-centrum-denhaag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836
t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag
BIC: RABONL2U

Overnemen van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.
© 2019 N.I.C.C. Den Haag

Sophialaan 10 - 2514 JR Den Haag - Tel: 070-2002500

MUSEUM SOPHIAHOF IS GEOPEND:
dinsdag t/m zondag van 11.00 tot 17.00 uur

Toegangsprijzen:
Volwassene: € 9,50.
Kind 0-4 jr.: gratis
Jeugd 5 t/m 18 jr.: € 6,50.
CJP/Veteranenpas/Ooievaarspas: € 6,50
Groepen (> 15 pers.): € 6,50 pp.

Herdenkingssymbool Melati

De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00
De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)
Bestellen: http://webshop.indieherdenking.nl/nl/

SHOPDEN
BORCA ONLINE
Borca Computer Online Service
Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

Wilt u familie, vrienden of leden van uw club of vereniging gratis abonnee maken? Gebruikt u dan dit formulier

12.1

NICC Magazine

e-mail adressenlijst

	NAAM	*e*–MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-denhaag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag